

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1916.

Andra kammaren.

Nr 91.

Tisdagen den 6 juni, f. m.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 30 nästlidna maj.

§ 2.

Sedan riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt de uti statsutskottets memorial nr 81, 82 och 96, jordbruksutskottets memorial nr 75, statsutskottets memorial nr 113, bankoutskottets memorial nr 48, statsutskottets memorial nr 127, bankoutskottets memorial nr 51, jordbruksutskottets memorial nr 94, statsutskottets memorial nr 146, bankoutskottets memorial nr 56 och 57 samt bevillningsutskottets memorial nr 36, punkten 1, och nr 37 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, i vilka kamrarna fattat stridiga beslut, samt bestämt blivit, att vederbörliga omröstningar över de olika besluten skulle denna dag äga rum, så anställdes nu omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nämligen

*Gemensamma
omröstningar.*

Första omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 81).

»Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må med godkännande av stat för marinförvaltningen av den lydelse, bilagan A vid statsutskottets utlåtande nr 5, utvisar, i riksstaten för år 1917 höja anslaget till marinförvaltningen nu 133,000 kronor, med 500 kronor till 133,500 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att med avslag å Kungl. Maj:ts framställning angående arvodesförhöjning åt advokatfiskalen i marinförvaltningen i riksstaten för

Gemensamma omröstningar. år 1917 uppföra anslaget till nämnda ämbetsverk med oförändrat belopp 133,000 kronor.»
(Forts.)

Sedan voteringssedlarna blivt avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 55 Ja och 157 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivt av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 93 Ja och 44 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller 55 Ja och 157 Nej,

sammanräkningen visade 148 Ja och 201 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivt av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Andra omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 82).

»Den, som i likhet med andra kammaren vill, att riksdagen, i anledning av herr Lindhagens motion nr 159, beviljar svenska freds- och skiljedomsföreningen för år 1917 ett anslag av 3,000 kronor till bestridande av kostnaderna för fredsarbetets organisation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med första kammaren beslutat att icke bifalla herr Lindhagens ifrågavarande motion.»

Sedan voteringssedlarna blivt avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 119 Ja och 89 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivt av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 44 Ja och 94 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller 119 Ja och 89 Nej,

sammanräkningen visade 163 Ja och 183 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivt av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Tredje omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 96).

*Gemensamma
omröstningar.*

(Forts.)

»Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må medgiva att till aktuarien i Svea hovrätt Gustaf Liliequist må såsom gottgörelse för den minskning i med tjänsten förenade inkomster, som tillskyndas honom genom införandet av den nya lagen om rätt domstol i vissa mål och ärenden angående frälsemän, årligen från och med år 1917, så länge han kvarstår i sin befattning som aktuarie, av statsmedel utgå ett belopp, beräknat efter medeltalet av den inkomst, han visar sig hava under åren 1912—1916 åtnjutit i provision å stämplor till bouppteckningar och testamenten efter frälsemän och ofrälse ledamöter i Svenska akademien, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, beslutat att icke bifalla Kungl. Maj:ts förslag om viss gottgörelse till aktuarien i Svea hovrätt Gustaf Liliequist för minskade inkomster.»

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknings, och befanns att omröstningen utfallit med 70 Ja och 143 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 108 Ja och 29 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller 70 Ja och 143 Nej,

sammanräkningen visade 178 Ja och 172 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Fjärde omröstningen:

(enligt jordbruksutskottets memorial nr 75).

»Den, som i likhet med andra kammaren vill bifalla vad utskottet i andra punkten av sitt utlåtande hemställt eller att riksdagen å extra stat för år 1917 anvisar ett förslagsanslag av 5,000 kronor att därest den utredning rörande anläggande av transportabla sågverk å kronans domäner, varom riksdagen beslutat anhålla hos Kungl. Maj:t, skulle därtill giva anledning användas för inköp av ett transportabelt sågverk att stationeras inom norrländskt revir, röstar

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med första kammaren beslutat avslå utskottets hemställan i sistnämnda punkt.»

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 145 Ja och 66 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 88 Ja och 49 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller 145 Ja och 66 Nej,
sammanräkningen visade 233 Ja och 115 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Femte omröstningen :

(enligt statsutskottets memorial nr 113).

»Den som i likhet med första kammaren vill, att herr Ingvarsons ifrågavarande motion ej må av riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren, i anledning av herr Ingvarsons förevarande motion, till ersättning och understöd åt före detta folkskolläraren Karl Jakob Nilsson i Lyckeby för hans forskningar på folkklivets område på extra stat för år 1917 under åttonde huvudtiteln beviljat ett anslag av 1,000 kronor.»

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 64 Ja och 146 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kam-

maren samtidigt anställd, hade utfallit med 68 Ja och 68 Nej, *Gemensamma omröstningar.*
 vadan, då därtill lades andra kammarens
 röster eller 64 Ja och 146 Nej, *(Forts.)*
 sammanräkningen visade 132 Ja och 214 Nej,
 och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat
 i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Sjätte omröstningen:

(enligt bankoutskottets memorial nr 48).

»Den, som i likhet med första kammaren vill avslå bankoutskottets hemställan under punkt 25:o) av utskottets utlåtande nr 35 angående understöd åt änkan Johanna Mathilda Nordvall, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren bifallit vad utskottet hemställt och således medgivit, att e. o. lokomotivreparatörförmanen Per Gustaf Nordvalls änka Johanna Mathilda Nordvall må, räknat från och med år 1916, så länge hon lever ogift, å allmänna indragningsstaten åtnjuta ett årligt understöd av tvåhundra-fyrtio kronor.»

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknning, och befanns att omröstningen utfallit med 24 Ja och 188 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 62 Ja och 76 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller 24 Ja och 188 Nej,
 sammanräkningen visade 86 Ja och 264 Nej,
 och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat
 i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Sjunde omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 127).

»Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må, under villkor att Sveriges allmänna exportförening under år 1916 bedriver sin verksamhet i huvudsakligen den omfattning och form,

*Gemensamma
omröstningar.*

(*Forta.*)

som i företedd förslagsstat för samma år angives, samt att i granskningen av föreningens räkenskaper och verksamhet deltagar en av Kungl. Maj:t förordnad revisor, såsom bidrag till föreningens verksamhet under innevarande år å extra stat för år 1917, utöver de belopp för samma ändamål, som av Kungl. Maj:t må anvisas ur handels- och sjöfartsfonden och manufakturförslagslånefonden, anvisa ytterligare ett belopp av 20,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under innevarande år disponera detsamma, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att, under villkor att Sveriges allmänna exportförening under år 1916 bedriver sin verksamhet i huvudsakligen den omfattning och form, som i företedd förslagsstat för samma år angives, samt att i granskningen av föreningens räkenskaper och verksamhet deltagar en av Kungl. Maj:t förordnad revisor, såsom bidrag till föreningens verksamhet under innevarande år å extra stat för år 1917, utöver de belopp för samma ändamål, som av Kungl. Maj:t må anvisas ur handels- och sjöfartsfonden och manufakturförslagslånefonden, anvisa ytterligare ett belopp av 17,600 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under innevarande år disponera detsamma.»

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 54 Ja och 155 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 88 Ja och 50 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller 54 Ja och 155 Nej,

sammanräkningen visade 142 Ja och 205 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Åttonde omröstningen:

(enligt bankoutskottets memorial nr 51).

»Den, som i likhet med första kammaren vill bifalla vad utskottet hemställt eller att riksdagen, i anledning av förevarande motion, må medgiva, att f. d. poststationsförestånderskan änkan Anna Broberg, född Lundberg, må från och med månaden näst efter den, under

vilken hon erhåller entledigande från sin anställning i postverket, äga att under sin återstående livstid å postverkets pensionsstat uppbära ett årligt understöd av femhundra kronor, röstar

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, med avslag å utskottets hemställan, bifallit den av herr Olsson i Blådinge avgivna, vid utlåandet fogade reservationen och således i anledning av förevarande motion medgivit att f. d. poststationsförestånderskan änkan Anna Broberg, född Lundberg, må från och med månaden näst efter den, under vilken hon erhåller entledigande från sin anställning i postverket, äga att under sin återstående livstid å postverkets pensionsstat uppbära ett årligt understöd av sexhundra kronor.»

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 39 Ja och 174 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 59 Ja och 79 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller	39 Ja och 174 Nej,
sammanräkningen visade	98 Ja och 253 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Nionde omröstningen:

(enligt jordbruksutskottets memorial nr 94).

»Den som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen av de i statskontoret inestående hästförsäljningsmedel anvisar ett belopp av högst 536,700 kronor till bestridande av kostnaderna för anläggning å Ottenby kungsladugård med underlydande av ett statstuteri för omkring 100 moderston och 5 stambeskällare samt i övrigt anordnat i huvudsaklig i överensstämmelse med i statsrådsprotokollet av departementschefen angiven plan röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

*Gemensamma
omröstningar.*
(*Fortis.*)

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att avslå såväl utskottets i utlåtande nr 77 under punkt 1 gjorde hemställan som Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.»

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 94 Ja och 114 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 89 Ja och 49 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller	94 Ja och 114 Nej,
sammanräkningen visade	183 Ja och 163 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Tionde omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 146).

»Den, som i likhet med första kammaren vill, att herr S. Perssons i Norrköping m. fl. ifrågavarande motion icke må av riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, på det sätt bifallit ifrågavarande motion, att riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med de i den av herr Kvarnzelius m. fl. vid statsutskottets utlåtande nr 125 fogade reservationen angivna grunder för beredande av lindring i de mindre bemedlades levnadsvillkor genom reglering av priset å för dem avsedda livsmedel, enligt beslut i varje särskilt fall av Kungl. Maj:t, på förslag av statens livsmedelskommission och på villkor av kommunal kontroll i fråga om syftets ernående, använda och av tillgängliga medel, mot framtida anmälan till ersättande, förskjuta ett belopp av högst 5,000,000 kronor.»

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 62 Ja och 152 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivt av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 77 Ja och 58 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

röster eller 62 Ja och 152 Nej,
sammanräkningen visade 139 Ja och 210 Nej,
och hade alltså beslut i denna fråga blivt av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Elvte omröstningen:

(enligt bankoutskottets memorial nr 56).

»Den, som i likhet med första kammaren vill bifalla vad utskottet hemställt eller att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 107 jämte den i ämnet väckta motionen II: 256, må

a) *dels* medgiva, att enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, sådan äldre behövande folkskollärare, som oförvitligt skött sin tjänst men därifrån erhållit avsked före år 1867, må för år 1917 tillerkännas understöd till belopp av 700 kronor,

dels medgiva, att enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela, äldre behövande folkskollärare och folkskollärarinnor, vilka före år 1907 erhållit avsked med pension från folkskollärarnas pensionsinrättning, må för år 1917 tillerkännas understöd till så stort belopp, att detsamma jämte pensionsbeloppet uppgår till

700 kronor, därest beloppet av den pension, som skulle hava till vederbörande utgått från folkskollärarnas pensionsinrättning, om nu gällande pensionsbestämmelser ägt tillämpning vid hans avgång från tjänsten, utgör minst 700 kronor;

enahanda belopp som nyssnämnda pension enligt nu gällande bestämmelser, därest denna pension skulle utgöra minst 600 kronor men icke 700 kronor, och

600 kronor, därest samma pension skulle understiga detta belopp,

dels ock för berörda ändamål anvisa för år 1917 å allmänna in-
dragningsstaten förslagsvis 52,000 kronor;

b) *dels* medgiva, att sådana lärare och lärarinnor vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskola, vilka, efter att hava i minst femton års tid oförvitligen tjänstgjort, avgått från tjänsten utan att erhålla understöd enligt reglementet den 22 juni 1892, må för år 1917 tillerkännas särskilt understöd under följande villkor och bestämmelser, nämligen

att lärares eller lärarinnas tjänstgöring avslutats så tidigt, att

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

ålderdomsunderstöd enligt nyssnämnda reglemente icke kunnat honom eller henne beviljas, eller före utgången av år 1891;

att sådan från tjänsten avgången lärare eller lärarinna uppnått en levnadsålder av minst femtiofem år;

att han eller hon styrkes befinna sig i behövande omständigheter;

att det belopp, vartill understöd må meddelas, bestämmes till

300 kronor, därest beloppet av det understöd, som skulle hava till vederbörande utgått från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, om de i sådant hänseende nu gällande bestämmelser ägt tillämpning vid hans avgång från tjänsten, utgör minst 300 kronor,

enahanda belopp som nyssnämnda understöd enligt nu gällande bestämmelser, därest detta understöd skulle understiga 300 kronor, och

200 kronor, därest något understöd från anstalten icke skulle hava till vederbörande utgått enligt nu gällande bestämmelser; samt att Kungl. Maj:t må äga meddela de närmare föreskrifter i ämnet, vilka befinnas erforderliga:

dels medgiva, att sådan äldre behövande lärare eller lärarinna vid småskola eller mindre folkskola eller biträdande eller extra ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola, som efter oförvitlig tjänstgöring erhållit understöd från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt enligt reglementet den 22 juni 1892 men beviljats avsked före utgången av år 1909, må för år 1917 enligt de grunder, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt stadga, tillerkännas särskilt understöd till så stort belopp, att detsamma, jämte det från nämnda understödsanstalt utgående, må komma att utgöra

300 kronor, därest beloppet av det understöd, som skulle hava till vederbörande utgått från nämnda anstalt, om de i sådant hänseende nu gällande bestämmelser ägt tillämpning vid hans avgång från tjänsten, utgör minst 300 kronor, och

enahanda belopp som nyssnämnda understöd enligt nu gällande bestämmelser, därest detta understöd skulle understiga 300 kronor,

dels ock för berörda ändamål anvisa för år 1917 å allmänna indragningsstaten förslagsvis 53.000 kronor; och

c) *dels* medgiva, att vid utdelande av understöd för samtliga dessa grupper under år 1916 må tillämpa de i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 18 februari 1916 angivna grunder;

röstas

Ja;

Den, det ej vill, röstas

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren bifallit den vid punkten av herr Kristensson m. fl. fogade reservationen och således beslutat

a) *dels* medgiva, att enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, sådan äldre behövande folkskollärare, som oförvitligt skött sin tjänst, men därifrån erhållit avsked före år 1867, må för år 1917 tillerkännas understöd till belopp av 800 kronor,

dels medgiva, att enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela, behövande folkskollärare och folkskolläraryrinnor, vilka erhållit avsked med pension från folkskollärarnas pensionsinrättning till belopp, som understiger 800 kronor, må för år 1917 tillerkännas understöd till så stort belopp, att detsamma tillsammans med pensionsbeloppet uppgår till 800 kronor,

dels ock för berörda ändamål anvisa för år 1917 å allmänna indragningsstaten ett förslagsanslag av 100,000 kronor;

b) *dels* medgiva, att sådana lärare och lärarinnor vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskola, vilka efter att hava i minst femton års tid oförvitligen tjänstgjort, avgått från tjänsten utan att erhålla understöd enligt reglementet den 22 juni 1892, må för år 1917 tillerkännas ett understöd av 400 kronor under följande villkor och bestämmelser, nämligen

att lärares eller lärarinnas tjänstgöring avslutats så tidigt, att ålderdomsunderstöd enligt nyssnämnda reglemente icke kunnat honom eller henne beviljas, eller före utgången av år 1891;

att sådan från tjänsten avgående lärare eller lärarinna uppnått en levnadsålder av minst femtiofem år;

att han eller hon styrkes befinna sig i behövande omständigheter; samt

att Kungl. Maj:t må äga att meddela de närmare föreskrifter i ämnet, vilka befinnas erforderliga;

dels medgiva, att sådan behövande lärare eller lärarinna vid småskola eller mindre folkskola eller biträdande eller extra ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola, som efter oförvitlig tjänstgöring erhållit understöd från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt till belopp, som understiger 400 kronor, må för år 1917 tillerkännas understöd till så stort belopp, att detsamma tillsammans med det från ålderdomsunderstödsanstalten utgående understöd uppgår till 400 kronor,

dels ock för berörda ändamål anvisa för år 1917 å allmänna indragningsstaten ett förslagsanslag av 150,000 kronor; samt

c) *dels ock* medgiva att vid utdelande av understöd för samtliga dessa grupper under år 1916 må tillämpas de grunder, som föreslagits uti statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 18 februari 1916.

Sedan voteringsedderna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringsedderna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 71 Ja och 142 Nej.

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 86 Ja och 50 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller 71 Ja och 142 Nej,

sammanräkningen visade 157 Ja och 192 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Tolvte omröstningen:

(enligt bankoutsrottets memorial nr 57).

»Den, som i likhet med första kammaren vill besluta, att motionärens hemställan om ett förslagsanslag av 65,000 kronor för i motionen angivet ändamål icke skall av riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen och således å extra stat för år 1917 beviljat ett förslagsanslag av 65,000 kronor att från och med den 1 januari 1917 utgå såsom understöd till sådana behövande folkskolläraränkor med eller utan barn, vilka från folkskolläraernas änke- och pupillkassa åtnjuta lägre pension än 300 kronor, och med sådant belopp, att pensionen och understödet för envar av dem komma att tillsammans utgöra 300 kronor.»

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknings, och befanns att omröstningen utfallit med 37 Ja och 173 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 82 Ja och 53 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller 37 Ja och 173 Nej,

sammanräkningen visade 119 Ja och 226 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Trettende omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial nr 36, punkt 1).

»Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen, under förutsättning att riksdagen, i anledning av herr Waldéns motion

II: 332, beslutar, att ett belopp motsvarande den beräknade inkomsten av spirituosaaccisen skall av rusdrycksmedelsfonden tagas i anspråk för av kristiden föranledda utgifter för sociala ändamål, skall antaga Kungl. Maj:ts förevarande förslag till förordning om spirituosaaccis, dock att åt 6 och 8 §§ skall givas den i utskottets ovan intagna hemställan angivna lydelsen, röstar

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att, med bifall till motionen II: 319 av herr Pålsson m. fl., avslå Kungl. Maj:ts förslag till förordning om spirituosaaccis»;

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 102 Ja och 108 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 97 Ja och 40 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller 102 Ja och 108 Nej,

sammanräkningen visade 199 Ja och 148 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Fjortonde omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial nr 37).

»Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen skall bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 240, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren, med bifall till motionen II: 319 av herr Pålsson m. fl., såvitt den avser förevarande proposition nr 240, avslagit samma proposition.»

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jäm-

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

väl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 73 Ja och 135 Nej.

Herr vice talmannen övertog nu ledningen av kammarens förhandlingar.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och härefter uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 96 Ja och 40 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller 73 Ja och 135 Nej,

sammanräkningen visade 169 Ja och 175 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 3.

Statsutskottets härpå föredragna utlåtande nr 147 bordlades åter.

§ 4.

Vid nu skedd föredragning av sammansatta stats- och lagutskottets nr 2 memorial, nr 4, med hemställan om anvisande av ersättning åt andra sammansatta stats- och lagutskottets sekreterare och vaktbetjäning blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 5.

Härefter föredrogos, men blevo ånyo bordlagda bankouts-kottets utlåtanden och memorial nr 60—63, jordbruksutskottets utlåtande nr 100, särskilda utskottets memorial och utlåtande nr 3—5 samt andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 9.

§ 6.

*Ang. förord-
ning om
krigskonjunk-
turskatt.*

Till avgörande förelåg nu bevillningsutskottets betänkande, nr 40, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom proposition nr 241 av den 5 maj 1916, vilken hänvisats till bevillningsutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till förordning om krigskonjunkturskatt.

Till utskottet hade jämväl överlämnats tre i anledning av förevarande proposition inom andra kammaren väckta motioner, nämligen:

nr 321, av herr *Palmstierna*;
nr 322, av herr *Wikström*; och
nr 325, av herr *Runefors*.

Ang. förordning om
krigskonjunkturskatt.
(Forts.)

Till behandling i sammanhang med ifrågavarande proposition hade utskottet tillika förehaft en av herr *Persson* i Norrköping *m. fl.* före den ordinarie motionstidens utgång inom andra kammaren väckt och till utskottet hänvisad motion, nr 193, om upptagande i 1917 års riksstat av en utvidgad beskattning av krigskonjunkturvinst.

Utskottet hemställde,

1:o) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande förslag till förordning om krigskonjunkturskatt icke kunnat oförändrat bifallas, måtte antaga samma förslag med de ändringar, utskottets vid betänkandet såsom bilaga I fogade författningsförslag utvisade;

2:o) att de i betänkandet behandlade motionerna:

- a) av herr *Persson* i Norrköping *m. fl.*,
- b) av herr *Palmstierna*,
- c) av herr *Wikström*, samt
- d) av herr *Runefors*,

måtte anses vara besvarade genom vad utskottet under 1:o) hemställt; samt

3:o) att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, att vad utskottet i betänkandet uttalat rörande tillämpningen av 18 § andra stycket måtte genom Kungl. Maj:ts försorg, i den mån och på det sätt som funnes lämpligt, bringas till vederbörandes kännedom.

Reservationer hade likväl avgivits:

1) *vid 2 och 4 §§:*

av herrar *K. G. Karlsson*, *Oskar Eklund*, *Bäckström*, *Palmstierna*, *Sandler*, *Rune*, *Källman*, *Elof Ljunggren*, *Jönsson* i Revinge och *Nilsson* i Kristanstad;

2) *vid 8 §:*

av herrar friherre *Beck-Friis*, *Lyckholm*, *Antonsson*, friherre *Fleming*, *Jesperon*, *Jeansson* i Kalmar, *Jonsson* i Hökhult och *von Hofsten*; samt

3) av herr *Rune*.

Punkten 1:o).

Det av utskottet framlagda författningsförslaget.

1 § föredrogs. Därvid yttrade

Herr *Rune*: Herr talman, mina herrar! Såsom av detta betänkande torde inhämtas, har jag vid detsamma avgivit en

Ang. förord-
ning om
krigskonjunk-
turskatt.
(Forts.)

blank reservation. Jag skall därför be att med några ord få klargöra min ställning till den föreliggande frågan.

Redan då denna krigskonjunkturskatt förra året antogs, trodde man på många håll, att det skulle bli en skattelag, som skulle bli synnerligen svår att tillämpa. Det är nämligen naturligt, att det är svårt att avgöra, om en ökad inkomst härflutit av s. k. krigskonjunkturvinst eller icke; och utfallet av beskattningen under förra året har till fullo visat, att denna brist i lagen varit ganska stor. Det har nämligen visat sig, att av den merinkomst, som primärt — om jag så må säga — uppförts till beskattning, icke mer än hälften blivit av nämnderna beskattad till krigskonjunkturskatt. Detta har naturligtvis sin förklaring i de regler, som gälla för uppgifternas insamling och upptagande, men denna förklaring kan icke räcka till för att klargöra denna sak; utan det är alldeles uppenbart — så synes det åtminstone mig — att många fall varit, då av två personer, som fått sin merinkomst på ungefär liknande sätt, den ene blivit upptagen till taxering och den andre icke. Och när det är en skattelag, som lägger på en ganska hög skatteprocent, är det synnerligen olämpligt och svårt, när en skattdragande kan gå fri och en annan under ungefär liknande förhållanden blir fast för skatten. Det har även visat sig på ett annat sätt, huru svårt det varit att i tillämpningen avgöra, vilka som skulle beskattas, ity att över nämndernas beslut ett osedvanligt stort antal besvär anförts hos kammarrätten. Jag tror mig veta, att det är omkring 500 besvär, som för närvarande ligga under kammarrättens prövning.

Redan i fjol föreslogs i utskottet och talades om det lämpliga i att beskatta all merinkomst, och det väcktes även förslag i den riktningen. Ju mer man har funderat på den saken, desto mer har man kommit under fund med, att det är tämligen säkert det enda botemedlet i denna sak att låta all merinkomst beskattas. Då blir den rättvisa fördelningen de skattdragande emellan tillfredsställande.

Nu säger man, att det skulle vara för hårt att pålägga en sådan skatt. Man resonerar som så, att det skulle vara hårt att på alla de skattdragande, vilkas inkomst ökats i jämförelse med medeltalet för 1913—1914 lägga en skatt, beräknad på den ökning av inkomsten, som inträtt, för att därmed bidra till de stora utgifter, som statsverket haft under denna tid. Mig synes, att man icke med fog kan föra ett sådant tal. Det synes mig alldeles uppenbart, att den som under dessa svåra tider dock ser sin inkomst ökad och i allmänhet i många fall ganska väsentligt ökad, dock med jämnmod måste bära och anse som ganska befogat, att, när staten samtidigt behöver ökade skatteintäkter, man lägger en viss skatt på denna ökning. Jag tror bestämt, som motionären herr Runefors säger i sin motion, att den skattebetalare, som ser sina inkomster ökade, skulle med mera jämnmod bära en tilläggsskatt på ökningen, än en extra tilläggsskatt

skulle mottagas av den skattdragande, som icke lyckliggjorts med någon inkomstökning.

Det är i alla fall så, att den, som icke fått någon inkomstökning, blir egentligen hårdare drabbad av skatterna under de tider, som råda. Det är uppenbart för var och en, att om man har samma inkomst nu som förut, så får man icke inkomsterna att räcka till lika bra, när allt så väsentligt har stigit i pris. Men den, som fått ökade inkomster, kan bära en ökning i skatterna med jämnmod. Detta gäller även en ganska kraftig ökning i skatten på inkomstökningen. Det har visat sig också i Danmark, där man gått den vägen. Det framgår av kammarrättens yttrande i ärendet, och det har man förresten vetat förut, då man deltagit i utskottets förhandlingar, att man i regel där har beskattat merinkomsten som sådan. Sedan har man naturligtvis gjort några undantag från den regeln, och det har ju icke varit tal om annat, än att man även skulle ha varit hågad att göra det även här.

Det är också alldeles säkert, att om man skulle gå den vägen, skulle man, utom det att man finge så att säga en mera renhårig beskattning till stånd, även komma till ett bättre skatteresultat. Och jag tar för givet, att alla äro ense med mig därom, att om man utan att gå för hårt till väga mot de skattdragande kan åstadkomma ett för statens vidkommande bättre skatteresultat, skulle detta säkerligen i dessa tider vara mycket välkommet.

Nu frågar man, varför man i utskottet då icke gått med på dessa motioner av herrar Wikström och Runefors och verkligen försökt lägga om beskattningen till en merinkomstbeskattning. Jag kan försäkra herrarna, att det från flera ledamöters sida än från min visades stort intresse för en sådan omläggning, men att man inom utskottet icke ville vara med därom, berodde helt enkelt därpå, att det är ganska svårt att skriva en skattelag. Man behöver tid på sig för att noga överväga verkningarna av densamma och undersöka, vilka förändringar i övrigt, som möjligen behöva göras med anledning av en sådan lag. Vi se ju, huru som Kungl. Maj:t behövt hela våren ända till maj månad endast för att göra några smärre ändringar i den skattelag, som antogs i fjol och, mina herrar, jag kan icke underlåta att här uttala min stora förvåning över, att det icke varit Kungl. Maj:ts regering möjligt att framlägga en så viktig skattelag, som denna krigskonjunkturskattelag verkligen är, tidigare än i maj månad. Jag kan meddela, att när man nu inom utskottet sökt ändra denna skattelag, har man blivit bet på den uppgiften. Men det är klart, att när Kungl. Maj:t med alla sina kommitéer och skattesakkunniga behöver flera månader för att göra smärre ändringar i lagen, är det icke värt för enskilda motionärer att komma fram med ändringsförslag och sedan få det hela överarbetat, så att det kan antagas. Jag tror emellertid, att motionärerna i detta fall lyckats rätt bra, och jag vill i det avseendet åberopa, att kammarrätten dock sagt angående det Rune-

Ang. förordning om krigskonjunkturskatt.
(Forts.)

Ang. förordning om krigskonjunkturskatt.
(Forts.)

fors'ska förslaget, att detsamma innebär en förenkling av taxeringsförfarandet, men kammarrätten yttrar sig först och främst om förslaget ur allmän beskattningssynpunkt, och ur sådan synpunkt anser den detsamma icke vara klokt. Nu tror jag dock, mina herrar, att när det är fråga om att pröva en skattefråga ur allmän beskattningssynpunkt, riksdagens alla ledamöter tillhoppa besitta väl så mycken kompetens att bedöma den saken, som kammarrätten. Det skulle blott fattas, att man i detta hänseende skulle taga alltför mycken hänsyn till vad ett ämbetsverk uttalar, huru man skall beskatta svenska folket. Det är fullt befogat, att man tar hänsyn till de invändningar, som därifrån komma, när en skattelag skall skrivas; detta är jag den första att erkänna. Men invändningarna ha kommit fram till utskottet först i slutet av förra veckan, och detta har gjort, att man inom utskottet icke hunnit att överarbeta förslaget med hänsyn till desamma, så att det kunde bliva antaget.

Jag vill här även peka på en annan omständighet. Utskottet säger här i sin motivering, att det inom utskottet varit fråga om att beskatta realisationsvinst å fartyg på annat sätt, än som nu sker. Jag är i tillfälle att nämna, att det inom utskottet förefanns stora sympatier för en ändring av lagförslaget i denna del, men utskottet fann, att svårigheterna att på dagen eller så att säga nästan på timmen få fram ett lämpligt förslag i detta ämne voro så stora, att utskottet måste släppa tanken på en ändring i nu nämnt avseende. Jag vill framhålla, att säkerligen skulle ett sådant förslag ha inbringat statsverket några hundra tusen eller kanske en miljon i ökad skatteinkomst, och detta utan att man kunde ha påstått, att de skattdragande för hårt drabbades av denna skatt. Men utskottet måste här självt säga, att utskottet saknat tid för att få fram ett förslag i sådant skick, att det kunnat antagas, och därför har utskottet, som sagt, måst släppa den saken.

Jag vill även något uppehålla mig vid vad utskottet säger angående merinkomstmotionerna. Utskottet yttrar nämligen om dessa: »Med hänsyn såväl till kammarrättens uttalande som därtill, att det i frågans förevarande läge i varje fall icke varit utskottet möjligt att framlägga ett i erforderliga delar omarbetat förslag, har utskottet funnit sig icke kunna förorda någon övergång från krigskonjunkturskatt till merinkomstbeskattning.» Jag tror, att jag kan säga, att det även inom ganska vida kretsar av riksdagen har visats starka sympatier för att lägga om denna beskattning till en allmän merinkomstbeskattning.

Jag skulle här kunna ha anledning att även i andra avseenden ännu mera utförligt ge mig in på denna fråga, men då man måste taga hänsyn till här, att vi snart nog måste få slut på riksdagsarbetet, vill jag icke uppehålla kammaren längre i denna fråga. Jag vill endast säga, att jag vet, att det i vida lager råder stort intresse för denna sak, och därför ber jag att få uttala den förhoppningen, att riksdagen nästa

år blir i tillfälle att ta denna fråga i förnyad omprövning och då i så god tid, att man verkligen hinner med att grundligt pröva frågan och avgöra, huruvida det icke är rimligt och rättvist att man omlägger krigskonjunkturskatten till en allmän merinkomstskatt.

Herr talman! Jag har under sådana förhållanden icke något annat yrkande att göra än på bifall till § 1 i det föreliggande förslaget.

I detta anförande instämde herr *Runefors*.

Herr *Petersson* i Lidingö villastad: Herr talman, mina herrar! Att jag tager till orda i denna fråga, beror därpå, att jag varit med om att avgiva det utlåtande i ämnet, som från kammarrätten överlämnats till utskottet och som finnes avtryckt såsom bilaga till utskottets utlåtande. Den siste talaren gjorde sig icke besvär med att upptaga till granskning de principiella uttalanden, som kommit fram inom kammarrätten och vilka jag tror äro av ganska stor vikt, när det gäller en extraordinär beskattning som denna. Han tycktes anse, att kammarrätten kunde vara bra att ha, när det gäller rent skattetekniska frågor, men att beträffande själva principerna för beskattningen det icke vore mycket att fästa sig vid vad kammarrätten därom hade att säga. Jag vill emellertid nämna, att utskottet i detta fall uttryckligen begärt, att kammarrätten skulle yttra sig även om själva skatteprincipen, och det är därför, som vi uttalat oss om den saken.

Kammarrätten påpekar, att det är en väsentlig skillnad mellan krigskonjunkturbeskattning. — d. v. s. en beskattning av de genom krigsläget uppkomna vinsterna — och en merinkomstbeskattning, vilken till grund för skatten lägger allenast den högre inkomst, som en skattdragande må hava haft i jämförelse med vad han under åren 1913 och 1914 oberoende av varifrån denna merinkomst härflutit. Skillnaden mellan dessa båda beskattningsformer är så väsentlig, att, huru nära de än synas kunna ligga varandra i praktiken, det icke går att tillämpa de principer, som ligga till grund för endera av dem på den andra. Är en princip riktig för den ena skatten, så är den icke riktig för den andra.

Vad som utgör grunden till, att man anser sig böra och även kunna särskilt beskatta en krigsvinst, är det förhållandet, att en person, som gjort en avsevärd förtjänst genom det nuvarande krigsläget, och som varit i tillfälle att därigenom få sina inkomster avsevärt förökade, rättvisligen kan och bör draga en större del av de genom krigstillståndet uppkomna särskilda bördorna än den, som icke haft en sådan inkomst. Men att anse, att den, vilken haft en vanlig merinkomst, därför också har samma förmåga att bära en extra pålaga och att man med samma rättvisa kan pålägga honom en dylik ökad skatt, det är icke riktigt. Den motionär, som avgivit det av herr *Rune* förordade för-

Ang. förordning om krigskonjunkturskatt.
(Forts.)

slaget, stöder sig på, att den, som fått sin inkomst ökad, skulle med större jämnmod bära en skatteökning, än förhållandet vore med de skattskyldiga i allmänhet. Ja, detta låter ju tilltalande, men, mina herrar, det är med detta uttalande, som med så många andra, att det är en sanning med modifikation. Det kan vara sant, för så vitt den, som fått en ökad inkomst, har möjlighet och tillfälle att använda inkomstökningen för att höja sin personliga levnadsstandard, men det är däremot knappast sant, för så vitt merinkomsten beror på, för att taga ett exempel, fleråriga kapitalutlägg, som nu äntligen en gång börja bära frukt under själva krigskonjunkturen. Eller jag tänker mig två likartade affärer, som i år båda ge 15,000 kronor i inkomst. Den ena affären är gammal, upparbetad, och har redan under 1913 och 1914 givit samma inkomst, 15,000 kronor. Det hela har endast gått i sina jämna lugna spår; den ger i år lika mycket som förut och får ingen extra beskattning. Men den andra affären, ger visserligen i år 15,000 kronor, men under åren 1913 och 1914 har den endast inbringat 10,000 kronor om året; och det är genom utvidgning av rörelsen och affärsinnehavarens arbete och energi, som den nu i år kommit upp till den högre inkomsten. Då frågar jag: kan det med skäl sägas, att de 5,000 kronor, som denna senare affär ger mera i år, äro så särskilt värdefulla, att de kunna tåla en extra beskattning utöver den ordinära? Ty väl att märka, för de 15,000 kronor, som affären inbringar, får dess innehavare betala ordinär skatt, och alltså en progressivt högre skatt än den, han förut betalade, och den progressiva ökningen träffar naturligtvis väsentligen de sista 5,000 kronorna. Nu vill herr Rune att han, utom denna progressiva ökning, även skall få vidkännas en extra merinkomstskatt. Det finnes verkligen ingen bärande grund för ett sådant förslag.

Det blir dock för långt att här gå in på alla hithörande omständigheter, och jag vill därför nu endast taga upp ett par saker. Först och främst synes mig, att själva grunden för herr Runes yttrande sannerligen behöver belysas. Han går ut ifrån, att resultatet av krigsvinstbeskattningen blivit litet tillfredsställande. Det är nämligen, säger han, endast omkring hälften av den påvisbara merinkomsten, som har blivit beskattad. Och vidare kan — säger han — en avsevärd del av den hälft, som beskattats, komma att falla bort på grund av besvär. Det vid taxeringen uppdebiterade beloppet utgör i runt tal 6 miljoner kronor, men besvär ha i kammarrätten anförts ifråga om ett belopp av omkring 2,000,000 kronor, vadan det ju är möjligt att en del av detta senare belopp kommer att avgå. Den stora skillnaden mellan merinkomsten och det uppdebiterade beloppet beror emellertid därpå, att enligt lagen skall Konungens befallningshavande i de längder, som ligga till grund för krigskonjunkturskattens debitering taga upp all merinkomst av de inkomstskällor, varom här är fråga, och sedan är det taxeringsmyndigheter

nas sak att bedöma, vad som utav detta skall bliva föremål för krigsvinstbeskattning eller icke. Det är då alldeles klart, att en avsevärd del av dessa merinkomster skola befinnas vara sådana, som icke stå i sammanhang med krigstillståndet, och ifråga om dem kan man verkligen icke med rätt och billighet yrka på, att de skola belastas med en extra beskattning.

Ang. förordning om krigskonjunkturskatt.
(Forts.)

Att, såsom herr Rune sade, det skulle ligga större rättvisa i en beskattning av merinkomst än i en beskattning av krigsvinst, tillåter jag mig på det allra högsta betvivla. Jag tror tvärtom, att därigenom skulle uppkomma en ganska stor orättvisa, och detta erkänner ju även herr Rune liksom också utskottet, då de hålla före, att man skall naturligtvis göra vissa undantag. I Danmark har man gått fram på den vägen och gjort en hel del undantag. Utskottet har i sin skrivelse till kammarrätten tagit upp frågan och ifrågasatt vissa undantag. Dessa skola naturligtvis basera sig på den omständigheten, att merinkomsten icke är beroende av krigstillståndet, utan har en helt annan grund. När man då börjar undersöka, vilka undantagen skola bliva, ja, då, mina herrar, kommer man till en lång förteckning på dylika såsom även framgår av kammarrättens utlåtande. Slutet blir, om man vill skipa rättvisa att man kommer tillbaka till den punkt, där man gick ut, det vill säga, att vad som skall beskattas är just vinst som härflyter av krigstillståndet och icke något annat. Man kan använda den i Holland antagna principen, att all merinkomst anses vara föranledd av krigsförhållandena, men att det är den enskilde medborgaren lämnat öppet att lägga fram bevis för, att så icke är förhållandet, och när han det lyckats göra, går han fri från denna merinkomstbeskattning. Därhän skulle vi också komma, om man följde en sådan linje som herr Rune önskar. Men detta är ju ungefär detsamma som vad redan nu gäller. Nu framläggas för beskattningsnämnderna av Konungens befallningshavande uppgjorda längder över all merinkomst på de inkomstkällor, som kunna röna inflytande av krigskonjunkturen, och sedan har nämnden att se till, i vilka fall denna merinkomst verkligen kan anses vara föranledd av krigstillståndet och sålunda bör bliva föremål för beskattning.

Ja, herrarna äro för trötta för att längre höra på detta. Det är för övrigt ganska mycket att säga, och skulle man gå till botten av frågan, skulle detta ta längre tid, än jag här kan taga i anspråk. Jag vill därför sluta med att säga, att den av motionären angivna principiella utgångspunkten för en merinkomstbeskattning håller vid närmare undersökning icke streck; skall man gå med på den och tillika söka få någon rättvisa i beskattningen, så tvingas man in på undantagens väg, men på den vägen kommer man tillbaka till ungefärligen vad som nu gäller, d. v. s. att endast sådana merinkomster, som bero av krigstillståndet, böra bliva föremål för extra beskattning, men icke de andra.

Ang. förord-
ning om
krigskonjunk-
turskatt.
(Forts.)

Herr Rune: Herr talman, mina herrar! Den föregående talarens anförande kräver endast bemötande i ett par punkter. Jag vill här fästa kammarens uppmärksamhet på det underliga resonemang, som den ärade talaren för, då han, efter att ha påpekat, att vi å vår sida erkänna, att det kanske kräves något undantag från den regel, vi här förorda, bygger upp sin bevisföring i detta avseende genom att säga, att om man gör ett undantag, så skall man även komma att göra två och tre undantag och sedan göra undantag för alla, som egentligen skulle beskattas, och så är man tillbaka vid den punkt, där man började. Men på det sättet kan man ju, mina herrar, bevisa nästan vad som helst. Det beror här endast på, huru god vilja man har att befria folk från skattskyldighet. Är man mycket liberal i den vägen, såsom den siste ärade talaren förefaller att vara, då kan man naturligtvis få så många undantag, att man kan påstå, att undantagen bli regel. Men detta har icke varit vår mening, då vi nu tänkt oss en omläggning av denna beskattning, utan vi ha hållit före, att undantagen skulle bliva ytterst få och att i allmänhet alla, som fått ökad inkomst, skulle betala dylik skatt.

Blott en sak till, ett litet påpekande. Den siste talaren gjorde här en jämförelse mellan två personer, av vilka den ena under åren 1913 och 1914 hade haft en årsinkomst av 10,000 kronor, den andra åter en årsinkomst av 15,000 kronor, medan båda för år 1915 hade en inkomst av 15,000 kronor, och han talade här om, huru de skulle beskattas, och frågade därvid, om det icke var orimligt, att den, som under det senaste året fått en ökad inkomst å 5,000 kronor, nu skulle behöva betala dylik merinkomstskatt, men den andre gå alldeles fri. Jag vill då först säga, att det är alldeles klart, att enbart den omständigheten, att en person får sin ställning förbättrad, gör det, psykologiskt sett, lättare för honom att betala en ökad skatt. Men, mina herrar, den föregående ärade talaren glömde med all sin sakkunskap att klarlägga, att den av de två personer, han härvid jämförde, vilken under åren 1913 och 1914 haft en årsinkomst av 15,000 kronor, betalar nu en högst avsevärd värnsskatt, som är relativt större just på grund av denna 5,000 kronors högre inkomst, än vad den andre i det avseendet behöver betala. Där är en lucka i bevisföringen, som herrarna skola noga iakttaga. Den, som hade en inkomst på 15,000 kronor under åren 1913 och 1914, får, såsom herrarna veta, i närvarande stund betala en ganska stor värnsskatt, medan den, som under dessa år icke haft så stor inkomst, slipper med mindre värnsskatt, även om hans inkomst sedan ökats. Men då tycker jag, att det kan vara än mera befogat, att man utjämnar detta förhållande genom att låta denne senare vidkännas en merinkomstbeskattning.

Vidare anfördes ej. På proposition av herr talmannen, som under herr Runes yttrande återtagit ledningen av förhandlingarna, blev paragrafen av kammaren godkänd.

För 2 § hade utskottet i huvudsaklig överensstämmelse med Kungl. Maj:ts proposition föreslagit följande lydelse:

Ang. förordning om krigskonjunkturskatt.
(Forts.)

2 §.

Med vinst, som i 1 § sägs, förstås av krigstillståndet föranledd ökning uti

a) inkomst, som avses i 7 § 3:o b), c) och d) förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt; samt

b) sådan under nämnda 7 § 3:o a) hänförlig inkomst, som på grund av anställning inom rörelse eller yrke, varom i samma § 3:o b) förmäles, till följd av genom krigstillståndet ökad vinst för arbetsgivaren eller ökad omfattning av rörelsen eller yrket tillgodokommer någon såsom tantième, lönetillägg, gratifikation eller under vilken annan form som helst.

Inkomst, varom i b) sägs, kallas i denna förordning tantième.

Uti sin ovanberörda reservation hade herr K. G. Karlsson m. fl., i anslutning till den av herr Palmstierna väckta motionen, föreslagit, att paragrafen måtte erhålla följande avfattning:

2 §.

Med vinst som i 1 § sägs, förstås av krigstillståndet föranledd ökning uti

a) inkomst, som avses i 7 § 1:o samt 3:o b), c) och d) förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt; samt

b) sådan — — — — — form som helst.

Inkomst, varom — — — — — tantième.

Efter föredragning av paragrafen anförde

Herr Palmstierna: Herr talman! Vi komma nu in på vad som är stridsfrågor beträffande krigskonjunkturskatten. Såsom kammarens ledamöter behagade finna, är det i två avseenden, som högern och vänstern skilt sig åt vid behandlingen av det föreliggande lagförslaget. Först och främst har man sålunda från vänstersidan sökt åstadkomma en förhöjning av skatteskalen särskilt beträffande de större inkomsterna; den andra frågan gäller beskattning enligt krigskonjunkturbeskattningsprinciper även av inkomst utav fast egendom, d. v. s. av skog och i vissa fall även av jordbruk. Nu beröres ju i denna paragraf endast denna sistnämnda fråga.

Det torde då vara skäl i, att man först klargör det, varom alla här äro ense, för att utgående från en sådan ståndpunkt söka vinna de resultat, som kunna vara önskvärda. Sedan vi nu väl tagit första paragrafen, äro väl alla ense om, att *hela* det objekt, som en redan under kriget och med anledning av krigsläget vunnit vinst utgör skall beskattas. Om man är ense om detta, framstår det såsom en helt naturlig följd härav, att varhelst vi finna en sådan krigsvinst, kräver rättvisan i beskattningen, att även denna krigsvinst i likhet

Ang. förord-
ning om
krigskonjunk-
turskatt.
(Forts.)

med alla andra åsattes den beskattning, som utgår efter vissa principer. Jag tror mig kunna säga, att även i detta led av resonemanget torde allmän enighet kunna råda i kammaren. Så kommer givetvis nästa spörsmål, och det är det, som blir av avgörande betydelse, nämligen det spörsmålet: har beträffande skogarna och lantushållningen i övrigt uppkommit några särskilda vinster utav krigstillståndet, eller, med andra ord, finnes det krigsvinst inom lantushållningen? Frågan ställer sig enkel och klar, och svaret härpå är endast ja eller nej. Finnes det vinster eller finnes det icke några sådana? Ha vi redan godtagit, att man skall beskatta krigsvinst, då ligger saken *principiellt* fullt otvetydig; existerar det krigsvinster, skola dessa beskattas, varhelst de än förefinnas.

Man skulle då kunna överlämna till kammarens ledamöter att utan vidare bedöma, huruvida krigsvinster förekomma inom jordbruket eller ej. Jag tror emellertid, att det kan vara skäl i att i all korthet påpeka, att i de officiella ämbetsberättelser, som Konungens befallningshavande avgiva, påpekas detta i icke mindre än åtta — jag har gått igenom dem alla — nämligen i ämbetsberättelserna för bland andra Malmöhus, Kalmar, Södermanlands, Örebro och Älvsborgs län, och det påpekas också, att i fråga om den förut utgående krigskonjunkturskatten ha undantag skett, som åstadkommit, att krigsvinster i ganska stor utsträckning undandragits beskattning, ty, förklarar man: det finnes ingen tvekan om, att på grund av krigsläget verkligen mycket stora vinster uppkommit. Och läsa vi de berättelser, som bankinspektionen avgivit angående sparbanker och affärsbanker i just de södra delarna av landet, så visar det sig alldeles otvetydigt, att högst betydande krigsvinster uppkommit i och med det krigstillstånd, i vilket vi leva. Och jag skulle nästan vilja drista mig att säga, att jag tror icke, att någon av kammarens ledamöter kan vara benägen att förneka, att sådana krigsvinster verkligen förekomma. Man finner också av utskottets utlåtande, att utskottet självt vidgår, att så är förhållandet, och den enkla och naturliga slutsats, som därav följer, synes mig vara, att då bör också detta område underkastas krigsvinstbeskattning.

Men nu börjar snart invändningarnas rad, och det må tillåtas mig att i detta första anförande taga upp dessa olika invändningar. Den första invändning, som här kommer, och vi hörde den för övrigt redan härom dagen, ehuru då framkastad i ett helt annat sammanhang, är den, att jordbruket fått sig så mycket pålagt i fråga om kompenstationer och umgälder, att detta är väl ägnat att i sin mån uppväga den krigsvinstkonjunkturbeskattning, varom är fråga. Men det torde måhända vara skäl i, att man anställer en jämförelse mellan jordbruket och övriga, som drabbas av en beskattning i enlighet med dessa principer, för att utröna, huruvida det i själva verket är så, att jordbruket här befinner sig i något slags undantagsställning. Jag tror, att det då är skäl i att erinra *dels* därom, att inom industrien — detta kanske icke bör exemplifieras — förefinnas faktiskt rent analoga förhållanden i fråga om kompenstationer beträffande vissa näringar och även beträffande vissa detaljer i övrigt, *dels* om vad som exempelvis herr

Lindman påpekade i går, och detta onekligen med en viss rätt, nämligen att i fråga om rederinringen ha vi icke endast denna lag, som ger Kungl. Maj:t rätt att förfoga över fartygen, och dessa tonnageavgifter, utan man skall dessutom ha denna krigskonjunkturbeskattning på rederinringen. Såsom också herr Lithander yttrade, är det möjligt att anställa en jämförelse. Har riksdagen tagit tonnageavgifterna och tagit denna lag om Kungl. Maj:ts förfoganderätt över fartygen, må man väl å andra sidan kunna säga, att den slutledningen ligger mycket nära, att rättvisan då kräver, att beträffande lanthushållningen rent analoga förhållanden skola gälla.

Tillåt mig nu säga, när vi tala om kompensationsystemet, att så, som Kungl. Maj:t under krisens lopp har handskats med hela spörsmålet om exportförbud och licenser i fråga om industrien, är detta i själva verket ett intrång i näringslivet och ett begränsande av väntade vinstmöjligheter, som vi ha all anledning säga oss, att de i själva verket torde varit större än beträffande jordbruket. Jag vill gå ett steg ännu längre. Jag vill säga, att om vi jämföra ändamålet med ett exportförbud och det licensgivande, som skett beträffande vissa grenar av industrien, ha jordbrukarna all anledning att fråga sig, huruvida icke *dess* exportförbud ha tillkommit i syfte att bereda *jordbruket* kraftfoder och åtskilligt annat, med andra ord, såsom industrien har blivit behandlad i hela landets intresse, har detta i själva verket varit till direkt och *omedelbar* fördel för jordbruket i stor utsträckning.

Med detta har jag velat praktiskt visa, att man har all anledning att jämställa jordbruket och industrien. Men, mina herrar, jag skall alldeles fränse detta för att helt kategoriskt kort och gott förklara, att oavsett detta resonemang om kompensationsystem, är det felaktigt att tillämpa detsamma. Ty vad är det, som vi här skola beskatta? Jo, det är i själva verket den *behållna* inkomsten, d. v. s. därest exceptionella vinster ha uppkommit, skall man frånräkna allt detta med kompenationer o. d., och det är endast vad som sedan återstår, som är det objekt, som skall bliva föremål för beskattningen. Således, man behöver icke och skall icke införa i debatten talet om kompensationsystem, ty detta frånräknas, utan *nett* endast är det objekt, som skall beskattas.

Men jag skulle vilja komma till nästa invändning, som här göres. Sedan man väl resonerat om denna sak, böjer man liksom undan och säger: ja, men i alla fall ha utgifterna varit så utomordentligt stora inom jordbruket; tänk på hur dyrt kraftfodret varit, tänk på dem, som nödgas köpa utsäde, hur dyrt det blir m. m. Det är alldeles riktigt. Jag tror, att vi alla ha anledning vidgå detta och beklaga det förhållandet. Men, mina herrar, jag skulle vilja fråga, om detta är något, som *särskilt* utmärker jordbruket? Är det fråga om råvarans dyrhet, ha vi då icke anledning taga upp spörsmålet om prisstegringens beträffande kol och svårigheten att inom textilindustrien få färgämnen eller, tag margarindustrien, svårigheten att få de oljor, som margarindustrien behöver, och vilken stagnation har icke mer än en gång hotat och även åstadkommit inom

Ang. förordning om krigskonjunkturskatt.
(Forts.)

Ang. förord-
ning om
krigskonjunk-
turskatt.

(Forts.)

industrierna med anledning av dessa förhållanden? Följaktligen har man även där all anledning att anställa direkta och omedelbara jämförelser.

Så heter det emellertid i utskottets utlåtande, att jordbruket har att kämpa med oberäknliga faktorer, det är väder och vind, frostnätter och sådant. Javäl, det känna vi alla till. Men jag skulle vilja ställa det spörsmålet: finnes det någon, som kan säga, att dessa oberäknliga faktorer, som jag nämnde, under just *dessa år* visat sig mer oberäknliga än någonsin? Är det på grund av kriget och i samband med kriget, som något av detta slag inverkat ifråga om jordbruket? Beträffande andra näringar, rederinäringen t. ex., så vill jag erinra om, att den lidit avbräck genom minor och torpeder och åtskilligt annat, som vi måste skapa särskilda försäkringar för. Detsamma gäller om hela vår exportindustri, som blivit till stor del lamslagen, och låt mig säga, att när det är fråga om de stora bekymmer, som råda inom en viss näring, jämför då denna näring med det lilla hantverket, jämför den med våra små verkstäder, som inom olika branscher t. ex. metallbranschen kämpa och kämpa för livet mot de stora trusterna. Nu få de kanske en tillfällig vinst under denna tid, men då få de också skatta för den. Men samtidigt skulle man icke låta beskattningen utgå även på andra håll! Jag tror det vore oriktigt.

Det är ganska egendomligt, att åtskilliga av dem, som deltagit i detta ärendes behandling, starkt betona, att det är nödvändigt för jordbrukarna att skapa reserver. Och därför vill man icke, att skatten skall utgå på dessa betydande mervinster. Men samtidigt hava de varit med om tonnagebeskattningen och krigskonjunkturbeskattningen, precis som om icke detta behov att skapa reserver gjort sig gällande överallt. Det berör naturligtvis hela vårt svenska näringsliv och icke endast jordbruket, t. ex. skoindustrien och trävaruexporten, som tidigare icke visat några lysande förtjänster. Tror man icke, att representanterna för dessa näringar tala om, att de också behöva skapa reserver? Det är fullt analoga förhållanden med jordbruket, särskilt då egendomen har betydande skogar. Kan det i själva verket — jag skulle vilja ställa det spörsmålet — vara rimligt, att t. ex. de stora smörexportaffärerna få skatta för sin krigskonjunkturvinst, under det att de jordbrukare, som gjort betydande vinster på smörförsäljningar, icke skulle i sin ordning skatta? Jag vill erinra om, att fläskexportörerna få skatta, men å andra sidan få de jordbrukare, som sälja till dem och tillgodogöra sig ökade vinster, icke göra detta. Likaså är det med margarinindustrien och åtskilliga andra. Det förefaller mig, att när man beskattar näringar, som gränsa just till själva lanthushållningen, är det rättvist, att de, som dela vinsten med dessa näringar, också i sin mån, därest dessa näringar beskattas, åsättas sin anpart av det hela. Jag vill även säga, att inom bevillningsutskottet var det även från lantmannahåll en representant, som här gått på avslag, som för sin del väl insåg *rättvisan* i det krav, som framställdes.

Nu är det en särskild omständighet, som framhållits beträf-

fande skogen, och det förefaller mig, som om man gjort på ungefär samma sätt som ofta tidigare, att man nämligen låtit hemmansägarna med skog bli en skylt för bolagsintressena. Ty det är visst, att låter man icke den till den fasta egendomen hörande skogen bli beskattad enligt dessa principer, så komma i stor utsträckning våra trävarubolag att frigöras från beskattning, och stora förluster komma då att tillskyndas statskassan. Bolagen upptaxera högt sina priser på råvarutillgången och undgå därigenom att deklarerera den vinst, som de eljest skulle fått skatta för. Det är sant, att all taxering och beskattning av skog är ett synnerligen svårlöst problem. Vid inkomst- och förmögenhetsskattens införande hade vi mycket långa debatter i riksdagen om den saken och nådde ett resultat, som i själva verket lämnade skogen i stor utsträckning obeskattad, men visst är, att när man här berör den frågan, skall man icke draga upp hela detta spörsmål om hur skogen skall beskattas, utan endast den del av problemet, som rör frågan, om krigskonjunkturvinst uppkommit eller ej. Det synes mig i hög grad beklagligt, om kammaren icke skulle vilja biträda reservationen, då man därmed också åstadkommer, att i betydande utsträckning bolagen skulle undgå krigskonjunkturvinstbeskattning.

Ang. förordning om krigskonjunkturskatt.
(Forts.)

Till sist ett enda ord. För mig står hela problemet i väsentlig mån så, att under den allvarliga kris, som vi gå igenom, är det tusentals svenska medborgare, som lida nöd och som komma i bekymmer och svårigheter, där prisstegring trycker. så att de glidit ned under existensgränsen, under det att andra medborgare i stad och på landsbygd, som gjort glänsande förtjänster, se sin förmögenhet och sin inkomst stiga, och då bjuder enligt mitt förmenande — oavsett var dessa medborgare befinna sig i landet — känslan av rättvisa och solidaritet medborgarna emellan, att var i sin stad bidrager till de omkostnader, som av hela läget framkallas. Detta är den bärande tanken i reservationen, och detta borde enligt min mening mana kammaren till att så enligt som möjligt slut upp omkring densamma.

Jag ber därför, herr vice talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr vice talmannen, som ånyo övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, gav härefter ordet till

Herr J e s p e r s o n, som yttrade: Herr vice talman, mina herrar! Friherre Palmstierna har mycket värtaligt deklamerat om det berättigade i att även fast egendom, d. v. s. i allmänhet talat jordbruket, drages in under krigskonjunkturbeskattningen. Jag förmodar i alla fall, att kammarens ledamöter finna, att regeringen har haft grundade anledningar till sitt förslag, då den icke ansett det vara berättigat att framlägga proposition om att även fast egendom skall krigskonjunkturbeskattas. Då man talar om krigskonjunkturvinst, så menar man väl ändå i allmänhet, att det är de avsevärda vinsterna i förhållande till det i en af-

Ang. förord-
ning om
krigskonjunk-
turskatt.
(Forts.)

fär nedlagda kapitalet, som man vill beskatta. Jag tror, nog, att i stort sett kan man säga, att man icke avser andra vinster än dem, som komma åtminstone upp på ett plan av omkring 25 procent i förhållande till det kapital, som är engagerat. Jag vågar påstå, att intet kapital, engagerat i jordbruk, någonsin utan genom alldeles säregna förhållanden i ett eller annat undantagsfall kommit upp till sådana resultat, icke ens under dessa år, som friherre Palmstierna talat om, att jordbruket skulle gjort så lysande affärer. Om man skall tala om att jordbruket gjort så lysande affärer, skall man väl taga någon jämförelsepunkt, med vilken man skall visa, att det varit bättre nu än förr, och då måste man väl lägga till grund de närmast föregående åren. Kan det vara rimligt att göra det, om man tar de närmast föregående åren och gör en jämförelse med dessa, och säga, att nu har jordbruket erhållit avsevärt större vinster på de sist gångna åren än under de närmast föregående, då man vet, att i stora delar av landet det har varit så gott som missväxt under ett år och mycket växlande i fråga om ett annat samt det dessutom under båda dessa år varit mycket olika på olika ställen? Jag vill fråga kammarrens ledamöter, fråga dem, som ha någon aning om hur ett jordbruk bedrivs och hur man tar ut vinst av detta, om de icke inse, hur svårt det skall bli att bedöma, vad som är krigskonjunkturvinst eller ej.

Friherre Palmstierna gjorde jämförelser med vissa andra näringsgrenar och nämnde särskilt, att det var så oriktigt att krigskonjunkturbeskatta smörexportaffärerna, om man icke skulle beskatta de stora vinster, som jordbrukarna erhållit genom smörexport. Jag bara beklagar oss lantbrukare, att icke friherre Palmstierna varit tvungen att driva jordbruk, så att han kunnat komma underfund med de stora vinster, som erhållits genom smörexport. Jag tror att var och en, som sysslat med jordbruk, har snart kommit under fund med att även under senaste tid har på smörexport icke någon som helst vinst varit att erhålla.

Friherre Palmstierna ville vidare såsom bevis för hur vinstgivande jordbruket varit nämna de stora insättningar, som skett i våra sparbanker, särskilt i landets sydliga delar. Jag tycker det är högst märkvärdigt, att man vill tala om detta, att det skett insättningar i sparbankerna och att det varit avsevärt mer än förut, då man vet, att det varit svagår ett par år förut. Det är tydligt, att om det blir vinst, är det berättigat att lantbrukarna insätta det sparade kapitalet i sparbankerna, och jag tycker detta icke bör vara något, som man bör taga till intäkt för att särskilt skattlägga jordbruket.

Jag vill också erinra om att, vilket friherre Palmstierna också förresten berörde, det är nog alldeles särskilda avgifter, som jordbrukarna fått vidkännas under dessa krigsår, som icke kunna jämföras med avgifterna för de industrier, som friherre Palmstierna uppräknade, eller i några andra. Ty dessa avgifter ha varit så avsevärda, att de icke kunnat jämföras med något

annat. Om man som den föregående talaren i detta sammanhang hänvisar på rederirörelsen, så kan det framhållas, att det under denna tid icke varit möjligt att begränsa inkomsterna för denna rörelse, därför att fraktsatserna bestämmas icke av förhållandena inom landet, utan de måste rätta sig efter den internationella fraktmarknaden. Så är också förhållandet på många andra områden. Den föregående talaren omnämnde skoindustrien som ju också fått lämna komensationer. Ja, naturligtvis har jordbruket lämnat vinst, men jordbrukets vinst kan dock icke jämföras med sko- och läderindustriens, och särskilt icke om man tager hänsyn till det kapital, som är engagerat i denna industri. Jag vågar försäkra och är viss om, att alla de av kammarens ledamöter, som äro lantbrukare, skola erkänna, att det icke under några förhållanden uppstår en vinst utöver 10 % på det i jordbruket engagerade kapitalet, och detta kan man väl icke anse vara en onormal vinst. Jag anser, att denna vinst bör tillkomma vilken näringsgren som helst, såvida den skall blomstra, och det är ju något som man vill att varje näringsgren skall göra.

Friherre Palmstierna förmenade, att alla industrier och näringar borde ha rätt att fondera medel likaväl som jordbruket. Ja, men om man beträffande krigskonjunkturskatten ser efter, var den ibland drabbar, så skall man finna, att om man går högt upp på skattskalan, t. ex. då det gäller en affär med 200,000 kr. vinst, denna vinst kan komma att beskattas ända upp till 20 %, men det blir väl i alla fall en avsevärd fondering här, varmed förhållandena på jordbrukets område icke kunna jämföras.

Friherre Palmstierna talade vidare om att margarinindustrien haft svårigheter att kämpa med, därför att det varit dyra kolpriser och dyra priser på råvaror. Det är alldeles sant, men jag vet icke, att det för margarinindustrien varit något som helst hinder att taga ut de priser, som betingas av fabrikationen, utan den har kunnat driva sin fabrikation och taga ut de priser, som ansetts vara berättigade till följd av fabrikationens fördyrande.

Vad jag nu yttrat anser jag tala för att man icke bör ansluta sig till reservationen utan följa utskottets förslag i denna punkt, vartill jag, herr talman, yrkar bifall.

Vidare anförde

Herr Johansson i Uppmälby: Herr talman! När denna fråga behandlades i utskottet, deltog jag i denna behandling, ehuru jag icke deltog i beslutet. Jag skall nu endast be att få säga några ord.

Det finnes väl ingen av kammarens ledamöter, som kan bestrida, att de samhällsklasser, som under dessa tider haft något att sälja, varit betydligt bättre lottade än de, som måste köpa allting. Jag tycker, att denna synpunkt borde vara avgörande. Man kan icke komma ifrån, att jordbrukets utöware på grund

Ang. förordning om krigskonjunkturskatt.
(Forts.)

Ang. förord-
ning om
krigskonjunk-
turskatt.
(Forts.)

av kriget haft en förmånlig ställning framför t. ex. löntagare och lönarbetare, vilkas inkomster icke stigit, åtminstone icke i nämnvärd grad. Men det, som skall beskattas, är den merinkomst, som uppkommit på grund av kriget, och äro förhållandena — som herr Jespersen sökte påvisa — sådana, att jordbruket icke gjort någon vinst, ja, då drabbas det naturligtvis icke av någon skatt. Man skall ha en inkomst av 8,000 kronor, därav 2,000 kronor såsom merinkomst på grund av kriget, för att en sådan beskattning skall kunna äga rum. Jag tror i alla fall, att i dessa tider är det icke överensstämmande med rättvisa, i fall man icke vill gå med på detta. Jag tror, att det kommer att väcka misstämning i landet, när varje människa får klart för sig genom taxeringarna, hurudana förhållandena äro, ty av priserna på livsmedel finner man, att jordbrukarna kommit i bättre ställning än förut, och denna bättre ställning har uppkommit på grund av kriget.

Inom utskottet har man även diskuterat frågan om en skatt på grund av skogens värdestegring, och det förhåller sig nog så, som friherre Palmstierna framhöll, att bönderna fått utgöra sköld för bolagsintressena. Ty, såsom han nämnde, gå de stora skogsbolagen vid sina avverkningar till väga på det sättet, att de överföra till fastighetskontot en del av det som kommer på sågverksdriften därigenom, att de debitera höga priser på skogen. Detta är skälet till att man icke bör släppa efter på denna punkt, så att man därigenom gör det möjligt för denna industri att undandra sig krigskonjunkturbeskattning.

För övrigt vill jag säga, att jag inom utskottet under hela tiden stått på den ståndpunkten, att jag velat tillstyrka den av herr Runefors väckta motionen, vari en annan väg förordas, nämligen merbeskattning, men när detta visade sig omöjligt, så hade man icke någon annan väg att gå än att taga detta. Och då får jag säga, att när man gått in på denna väg, då gäller det naturligtvis att se till, att man får med så mycket som möjligt av den vinst, som uppkommit på grund av kriget, så att icke endast en ringa del av den verkliga krigskonjunkturvinsten blir beskattad, under det att största delen kommer att gå fri. Det förhåller sig ju så, att en annan kungl. proposition har framlagts, i vilken man åsyftade att få in penningar genom en krigsmaterielskatt; detta förslag gick mera på djupet än det föresvarande. Men när nu denna utväg är stängd, så anser jag, att jordbruket i solidaritetens tecken kan och bör beskattas på det sätt, som föreslås av herr Palmstierna i hans motion, till vilken jag, herr talman, yrkar bifall.

Herr Berg i Staby: Herr talman! Jag anser, att jag vid denna frågas behandling i kammaren bör säga några ord.

Det har förefallit mig motbjudande, att så fort det blir tal om en beskattning av jordbruket, jordbrukarna skola slå ifrån sig med båda händerna och säga: kom icke över oss med någon

beskattning. Frågan har för mig ställt sig så: har inom jordbruket uppstått någon krigsvinst? På den frågan måste jag svara, att i några fall har sådan krigsvinst uppstått, och då kräver rättvisan, att denna vinst beskattas som krigskonjunkturvinster. Det synes mig här icke vara fråga om, huru stor denna vinst är, jämförd med andra vinster inom andra områden — gör man den jämförelsen, så måste man säga sig, att de vinster, som uppstått inom jordbruket, äro relativt små — utan frågan är: har här uppstått någon krigsvinst? Och därpå måste jag svara ja.

Om jag då besvarat denna fråga med ja och jag således anser det berättigat, att jordbruket drabbas av en sådan här beskattning, så blir nästa åtgärd från min sida att se till, huru denna beskattning skall läggas, och att se till, att denna beskattning blir så rättvist lagd som möjligt. Inom utskottet hade jag tillfälle, då jag fick deltaga i detta ärendes behandling, att framhålla min syn just på den saken. Jag framhöll då, att utgångspunkten här borde vara en jämförelse mellan inkomsten 1915 och inkomsten under ett större antal föregående år. Att göra jämförelsen uteslutande med åren 1913 och 1914 skulle alldeles givet för en massa jordbrukare medföra en stor orättvisa. 1913 och 1914 årens skördar voro synnerligen ojämna. År 1913 var åtminstone i stora delar av vårt land ett dåligt skördeår på grund av att det var så mycket regn, att höstsåden i stor utsträckning förstördes. År 1914 var ett torrår för stora delar av vårt land. En jämförelse med skörderesultatet för dessa år skulle alldeles givet lämna ett orättvist resultat. Förutsättningen för att jag skulle giva min röst till reservationen var — det framhöll jag också inom utskottet — att jämförelsetalet sattes på ett annat sätt. Jag framhöll, att man borde göra jämförelsen med medelinkomsten under minst fem föregående år eller ännu hellre med den högsta vinst, som uppkommit under minst fem föregående år.

Så var det en annan omständighet, som jag stannade vid, och det var, att många nu begagnat tillfället att sälja, delvis eller helt och hållet, sin skog, och då torde det bliva svårt för att icke säga omöjligt att bedöma, vad som är krigskonjunkturvinster eller icke. Denna olägenhet har enligt min uppfattning icke genom det kungl. förslaget blivit undanröjd, och det är således endast på grund av, att de fordringar, som jag för min del måste ställa på upptagandet av denna skatt å vinst inom jordbruket, icke blivit uppfyllda, som jag nu icke kan giva min röst för reservationen.

Herr Palmstierna: Herr talman! Jag bör med ett par ord besvara, vad som här yttrats dels av herr Jespersion och dels av den siste ärade talaren. Jag kan beträffande margarinindustrin exemplifiera. Om minnet icke sviker, fick för tre månader 1914 en stor margarinfirma i Göteborg betala 110,000 kronor i krigskonjunkturskatt. Med anledning därav att de all-

Ang. förordning om krigskonjunkturskatt.
(Forts.)

Ang. förordning om krigskonjunkturskatt.
(Forts.)

männa priserna på smörmarknaden stigit kunde denna fabrik ha sina pris stigande. Den fick skatta för krigsvinst men icke övriga som förtjänat på den av kriget framkallade prisstegringen.

Jag vill vidare säga till dem som förklara att det är svårt att bedöma krigsvinsterna, att detta bedömande med all säkerhet kommer att ligga i de mest ömma händer, då ju jordbrukarna själva i regel få att bedöma denna sak. Bland de sakkunniga, som fått yttra sig om denna fråga, har icke gjorts gällande, att någon särskild svårighet skulle uppkomma, och Kungl. Maj:t torde också ha möjlighet att med ett cirkulär i frågan belysa, hur i tvistiga fall bedömandet rättvisligen bör ske.

När herr Jespersion försöker sig på det fullständigt omöjliga att förneka krigsvinsterna, skulle jag kunna inskränka mig till att hänvisa honom till vad Konungens befallningshavande i Malmöhus län skriver: »Här finnes inom detta län med dess i vissa bygder mycket bördiga jordmän och rika avsättningsmöjligheter helt visst många lantmän, som i alldeles påtaglig grad under innevarande år kunnat utnyttja de inkomstmöjligheter, som krigsläget för dem öppnat», och vidare talas här om de goda förtjänsterna. Ja, med den översikt av läget, som landshövdingen har, genom de rapporter som till honom inkomma, tror jag att man kan giva hans ord betydligt större vitsord än herr Jespersons och för övrigt känd sak är så god som vittnad.

Sedan vill jag blott säga några ord till herr Berg i Staby. Principiellt står han alldeles på samma ståndpunkt som vi reservanter, och hans invändning är således av praktisk natur: det är så svårt att över huvud taget få fram krigsvinsterna, då det lägges på detta sätt! I och för sig är det svårt vid all krigsvinstbeskattning att få fram vad som är krigsvinst, och inom industrien finnes fall på fall, där svårigheterna säkerligen komma att visa sig vara mycket större i jämförelse med den enhetlighet, som dock i stort sett jordbruksnäringen visar. Man har lättare inom jordbruksnäringen att få vissa normer som med säkerhet tillgodose rättvisan, och dessutom bör man ihågkomma, att alla jordbrukare som icke taxeras till 8,000 kronor i inkomst- och förmögenhetsskatt gå fria, därför att det helt enkelt skulle vara omöjligt att kunna taga med hela denna mängd av jordbrukare. Såväl inom industrien som jordbruket drager man således gränsen vid 8,000 kronors taxering. Det är därför också alldeles riktigt, såsom bevillningsutskottet låter förstå, att det blir icke så många av de egentliga jordbrukarna som här skola beskattas. Det blir i själva verket ett mindre antal i Skåne och i de södra provinserna, och så kommer det att bli skogsbolagen.

Nu säger herr Berg i Staby, att det är oriktigt att taga åren 1913 och 1914 till jämförelse och att det skulle behövas ett mycket större antal år. När man resonerat med sakkunniga om detta, har det framhållits, att i själva verket differenserna

icke bli så betydande, att man behöver ha alltför stora farhågor i detta avseende. Dessutom ha vederbörande i de provinser, det närmast gäller, den uppfattningen, att dessa år icke voro sådana svagår, som av herr Bergs i Staby anförande syntes framgå.

Ang. förordning om krigskonjunkturskatt.
(Forts.)

Men frånsett detta, är herr Bergs resonemang alldeles felaktigt, ty här är det icke fråga om någon merinkomstbeskattning. Man ingår således icke med en viss inkomst och jämför denna med en annan och drager ifrån skillnaden och beskattar denna, utan i själva verket är det så, att man *ingår* i hela beskattningen med en viss inkomst och förmögenhet, taxerad till minst 8,000 kronor, sedan tager man ut allt som skall med hänsyn till den allmänna prismskikten betraktas såsom krigsvinst. Härmed faller hela det resonemang, som herr Berg i Staby förde om medeltalsberäkningen. Det blir således icke något riktigt tänkesätt som herr Berg i Staby givit uttryck åt.

Sedan ett ord till om skogsbeskattningen. Det resonemang, som herr Berg förde, är ett resonemang som man kan föra, när det gäller inkomst- och förmögenhetsbeskattning i allmänhet, och vi ha haft oändliga diskussioner om hur man därvid rättvist skall beskatta skogen. Nu ha vi funnit en viss taxeringsform vara den lämpliga — jag kunde anföra den, men det skulle taga för lång tid — men det är icke till dagens diskussion om att beskatta krigsvinsten som en sådan debatt skall anknytas, utan det är till frågan, huruvida i allmänhet skogen skall taxeras på sätt som sker när man på sådant sätt realiserar skogen på en gång. Det är emellertid i förevarande fall endast den delen av köpeskillingen, som med hänsyn till det allmänna prisläget kan anses vara verklig krigsvinst, som skall drabbas av denna beskattning. Det argument herr Berg i Staby framdrog och som onekligen har ett visst fog, åtminstone kan diskuteras, hänför sig således till den allmänna beskattning, som ingår till staten, men ej särskilt till dagens fråga.

Jag skulle verkligen vilja varna kammaren för att släppa denna sak och därmed möjliggöra ett kringgående av lagen, varpå exempel redan i ganska stor utsträckning visat sig från bolagens sida. Det är skäl att täppa till detta hål och det gör man genom ett bifall till reservationen.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet Vennersten: Herr talman, mina herrar! Jag anser mig skyldig att säga några ord till förklaring för Kungl. Maj:ts ståndpunkt i denna specialfråga.

Redan i följande var det naturligtvis hos Kungl. Maj:ts tal om huruvida inkomst av fast egendom skulle ifrågakomma till beskattning eller ej. Man har emellertid icke i den kungl. propositionen antytt, varför man icke tog med inkomsten av fast egendom, annat än i korta ordalag, där man bl. a. påpekar, att ett sådant förfarande skulle underlätta själva taxeringsarbetet. Det är naturligtvis icke i och för sig något bärande skäl. Men

Ang. förordning om krigskonjunkturskatt.
(Forts.)

om man nu vill söka sådana, så vill jag fråga om det icke har funnits gott fog för Kungl. Maj:ts ståndpunkt. För det första är det ju här icke fråga om att jordbruket i allmänhet skulle draga sin del av bördan, icke ens enligt reservanternas förslag. Alltså, i motsats till vad en ärad talare nyss anförde, att jordbruket borde i solidaritetens namn också vara med, vill jag säga, att det är icke fråga om något sådant, utan det är fråga blott om en mycket ringa del av svenska jordbrukare. Hur många jordbrukare är det, mina herrar, som skatta för 8,000 kronor enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt? Det är väl ändå, förmodar jag, ett ringa fåtal i jämförelse med hela vårt lands stora jordbrukareklass. Det är sålunda här fråga om beskattningen av en mindre del av jordbrukarne. Kungl. Maj:t ansåg sig icke kunna förutsätta en sådan uppdelning av jordbrukarna, ty om en undersökning hade kunnat verkställas, så är det mycket troligt, att den skulle visat, att därest krigsvinster, såsom vi hava anledning antaga, uppkommit inom jordbruket, en högst betydande del av dessa faller på dem, som enligt reservanternas förslag icke skulle ifrågakomma till beskattning.

Jag förmodar, att det bleve väl så som herr Palmstierna här sagt, att det endast vore vissa medelstora och större jordbrukare, som på grund av krigsvinst på sin jordbruksrörelse skulle kunna bli beskattningsbara och därtill sådana mindre jordbrukare, som tillfälligtvis haft större skogsförsäljningar och därigenom kommit att få för det ifrågavarande året en betydligt större inkomst än vad de haft under jämförelseåren. Man kan ju fråga sig om det är riktigt. Det kanske icke är så få fall, där vid en sådan skogsförsäljning det hade visat sig, att hela försäljningssumman med ett kanske ofta föga betydande avdrag för ingångsvärdet bleve att betrakta såsom mervinst, och det kan jag för min del icke finna vara rättvist. I alla händelser har jag ansett, att den frågan är synnerligen svår att besvara, i vilken grad inkomsten av dylik skogsförsäljning skulle kunna anses vara verklig krigsvinst och i vilken del den icke kan vara det. Jag tror icke, att det är tekniskt möjligt att uppställa en sådan norm, att man får en fullt rättvis beskattning i det fallet. Det är icke minst på grund av de tekniska svårigheterna att ur jordbrukarnes deklARATIONER utläsa, vad som är den verkliga krigsvinsten, som jag för min del ansett det föga rådligt, att nu gå in på den beskattningen. Därför hade nog krävts ytterligare rätt vidlyftiga undersökningar, och måhända hade man stått inför nödvändigheten att rent av få tillgripa särskilda deklARATIONER, vilket ju är en synnerligen omfattande och svårlost historia.

Jag har sökt sätta mig in i förhållandena, sådana som de skulle uppkomma, därest reservanternas förslag ginge igenom, och med hänsyn till det uttalande, som bevillningsutskottet gjort, tror jag, att man kommer i ett rätt svårt läge. Bevill-

ningsutskottet vill, liksom Kungl. Maj:t, men det understrykes av utskottet mycket kraftigt, förebygga, att krigsvinster undgå beskattning i fråga om de näringar, som i utskottets förslag äro på tal, och man har föreslagit en skrivelse till Kungl. Maj:t i sådant syfte. Hur går det nu, om detta kommer att bliva riksdagens beslut? Jag fruktar, att just inom jordbruket kan det komma att uppstå det förhållandet, att man i många fall, kommer att drabba merinkomst i den mening som kommer till synes i den Runeforska motionen och icke den verkliga krigsvinsten, därför att jordbrukaren har icke så lätt att där så skulle behövas, klargöra för vederbörande beskattningsmyndigheter, att blott en viss del av hans ifrågavarande merinkomst är verklig krigsvinst. Inom andra näringar är det enligt mitt förmenande lättare, och det är också ett skäl, varför man med en viss försiktighet bör upptaga detta spörsmål om en krigsvinstbeskattning ifråga om jordbruket. Har man ställt sig på den ståndpunkt, som utskottet intagit, att vi här icke skola beskatta annat än krigsvinsten, så förefaller mig det tillägg, som herrar reserveranter vilja göra, innebära i viss mån ett frångående av denna principiella ståndpunkt. Jag vill till bevis härför blott hänvisa till vad jag nyss sagt om svårigheten att inom jordbruket skilja på merinkomst och verklig krigsvinst.

På dessa grunder har jag, det vill jag här tillkännagiva, icke för närvarande ansett det lämpligt att förorda den ifrågasatta jordbruksbeskattningen. Det hade enligt min mening krävts andra och i viss mån lindrigare föreskrifter för jordbruket, så att man där bort låta gälla, i motsats till vad jag utläser ur detta skrivelseförslag, regeln hellre fria än fälla, och detta just för att förebygga hårdheter och orättvisor.

Vad jag nu yttrat, mina herrar, får jag be kammaren taga såsom ett försvar för att man icke hos Kungl. Maj:t på sakens nuvarande ståndpunkt ansett sig kunna föreslå riksdagen en krigskonjunkturbeskattning av jordbrukets vinster.

Herr Pettersson i Bjälbo: Ja, herr talman, principiellt måste jag naturligtvis ställa mig på samma ståndpunkt som herr Berg i Staby. Det är ju givet, att skall krigsvinst beskattas, så är det principiellt riktigt, att den beskattas över hela linjen. Finnes det således krigsvinst inom lantbruket, så är det som sagt, principiellt riktigt att den beskattas.

Jag har emellertid begärt ordet för att utveckla ett par praktiska förhållanden, som visa, att det ändå icke är så synnerligen lätt att på ett lämpligt och rättvist sätt anordna en sådan beskattning. Jag har haft tillfälle såsom ordförande i taxeringsnämnd i år och många år, att synnerligen väl sätta mig in i dessa förhållanden, och jag kan vitsorda, att årets deklARATIONER visa, att inkomsterna av jordbruket äro betydligt större än de brukade vara. Men på samma gång kan jag säga, att dessa inkomster äro synnerligen ojämma. Den ene deklarerar ungefär detsamma

Ang. förordning om krigskonjunkturbeskatt.
(Forts.)

Ang. förordning om krigskonjunkturskatt. (Forts.)

som föregående år, men ett fåtal ha skaffat sig jämförelsevis mycket stora inkomster. Och varpå beror nu detta? Jo, på två orsaker. En del ha realiserat sina kreatursbesättningar, och hurvida de belopp, som härigenom influtit, skola betraktas såsom krigsvinst, det lämnar jag därhän. I inkomstskatteförordningen står det ju, att om man haft besättningen i fem år skall man icke skatta för vinst, som uppkommit genom dess försäljning.

Det finnes även en annan anledning. Det har förekommit rätt ofta, nu då sädespriserna varit så ofantligt höga, att lantmännen tänkt i år skola vi icke ha någon träda, utan vi beså hela arealen. Därigenom ha de skaffat sig 25 procent eller mer spannmål mot vad de få under normala förhållanden. Det är givet, att de då kunna skaffa sig en tillfällig merinkomst, men det är också klart, att de få sota för detta framdeles. De ha på det sättet tagit ut i förskott under ett år vad de skulle fått fördelat under flera år framåt, och det är klart, att det icke är rättvist, att de bli beskattade för en inkomst, som de förskaffat sig på det viset.

Det är under sådana förhållanden givet, att man icke får sätta likhetstecken mellan merinkomst för 1915 och krigsvinst. Det är en betydlig skillnad på de sakerna.

Hur går det nu till vid beskattningen? Jo, taxeringsmyndigheterna taga fram deklarationerna för 1912 och 1913 och taga medeltalet. Sedan gå de till deklarationerna för 1915 och där-efter förklara de: så och så stor är inkomsten nu. Och så sätter sig denna särskilda nämnd, som skall beskatta krigsvinsterna och pålägger utan vidare skatt på grund av skillnaden mellan dessa deklarationer. Jag vill påstå, att detta icke är rättvist, kan icke vara rättvist. Det hade varit det, om den deklarerande i år haft tillfälle att yttra sig i sin deklaration och fått framhålla vilken del av denna större inkomst i år, som är vinst på grund av krigskonjunkturerna och vilken som icke är det. Hade han haft tillfälle att i deklarationen klargöra detta, skulle jag för min del, varken principiellt eller praktiskt, haft något att invända mot påläggandet av en sådan här skatt. Men att nu pålägga en dylik skatt med stöd allenast av deklarationerna, när den deklarerande icke haft en aning om allt detta, det får jag för min del säga är icke riktigt och rättvist.

Under sådana förhållanden anser jag, i likhet med herr Berg i Staby, att skatten är principiellt riktig och rättvis, men på grund av de praktiska förhållandena tror jag att det blir omöjligt att pålägga den, så att den verkar på ett rättvist sätt.

Herr Nilsson i Kristianstad: Herr talman! Den siste ärade talaren slutade med att yttra, att han icke kunde vara med på detta, därför att lantmännen icke på förhand haft vetskap om, att en sådan skatt skulle komma att påläggas. Jag tror för min del, att detta skäl måste anses mycket litet bärande; över huvud taget vet ju ingen, då det är fråga om krigskonjunkturskatt,

*Ang. förordning om krigskonjunkturskatt.
(Forts.)*

om någon sådan skatt för hans vidkommande blir beslutad eller icke. I varje fall tror jag icke, att man i denna kammare skall behöva taga denna fråga så djupt och så svårt. För det första är ju enligt reservanternas mening krigsvinsten i vad den avser fastigheter begränsad till sådana fastighetsinnehavare, vilkas taxerade inkomst uppgår till ett belopp av minst 8,000 kronor. Detta är således den första garantin, som avser att bestämt betona, att härvidlag gäller det icke att på något sätt drabba de mindre lantbrukarna, som i dessa tider, då svårigheterna att skaffa fodermedel och annat, äro särskilt stora, ofta ha det ganska bekymmersamt. Det gäller icke att pålägga någon sådan här särskild, betungande skatt, som kommer att träffa dem i deras verksamhet. Den första garantin är således fullt tillräcklig, när det gäller den stora massan av landets jordbrukare.

Vi komma så till den andra garantin, som inom utskottet mycket starkt betonades, och den består i svårigheten, även vad angår lantmän med en deklarerad inkomst av över 8,000 kronor, att utleta och bevisa vad som egentligen är krigsvinst, ty säkerligen komma de stora lantbrukarna att göra upp sina deklARATIONER så, att de så mycket som möjligt slippa undan denna krigskonjunkturskatt.

Under sådana förhållanden återstår enligt mitt förmenande den grund, som vi byggt vår reservation på, och det är, att om det som uppstår såsom vinst av krigsläget å olika näringsgrenar skall beskattas, så måste denna beskattning principiellt tillämpas inom alla näringsgrenar, som på något vis kunna uppvisa, att de hava av krigsläget tillförsäkrat sig några vinster. Den principiella ståndpunkten finner jag vara så stark och rättfärdig, att jag tror, att kammaren skulle göra mycket orätt, om den beslöte att i detta avseende följa utskottsmajoriteten.

Men vid sidan av denna grund kan man även framleta andra skäl, som tala för att man i detta fall icke bör lämna fastighetsbeskattningen fri, och jag skall be att få framföra en ny synpunkt, som icke under debatten förut varit berörd.

Som var och en känner till utgå, enligt nuvarande förordningar, kommunalutskylderna på ett mycket olikformigt sätt för löntagare å ena sidan och fastighetsägare å den andra. För en löntagare ställer det sig så, att han för sin inkomst, vare sig den härflyter ur den ena eller den andra källan, skall erlægga inkomstbevilning, d. v. s. kommunalskatt för varje krona han under året förtjänat. Under sådana tider som dessa ha ju i ganska många fall dyrtidstillägg beviljats såväl av statsmakterna som av enskilda. Så beslöt ju riksdagen t. ex. förlidet år att bevilja ett särskilt tillägg, utgående med 250 kronor per år till folkskollärarekåren i riket. Varje löntagare, som fått ett sådant tillägg under den nu pågående dyrtiden, måste erlægga kommunalskatt för ett ökat inkomstbelopp av exempelvis två och en halv bevilningskrona.

Hur ställer det sig nu med en inkomsttagare, då det gäl-

Ang. förordning om krigskonjunkturskatt.
(Forts.)

ler fastighet? Jordbruks- såväl som andra fastigheter taxerades i vårt land för fyra år sedan efter det normala tillstånd som rådde då och med utgångspunkt från de inkomster, som kunde följa av jordbruksnäringen för fyra år sedan. Enligt denna taxering betalas nu skatten, således icke efter den verkliga inkomsten, utan efter en beräknad sådan, på jordbruksfastighet beräknad efter 6 %. Det vill säga, hur stor inkomst jordbrukaren än har, ökas skatten för fastigheten endast till den lilla del, som utgör inkomstskatt. Om fastighetsägaren, d. v. s. jordbrukaren, också haft 10,000 kronors större inkomst i år än han haft något föregående år, ökas icke bevillningskronorna och således icke heller kommunalskatten med en enda krona trots denna större inkomst, under det att för löntagarna i samma kommun 250 kronor i dyrtidstillägg betyder 2½ bevillningskrona mera.

Jag tror, att enbart denna detalj är av den beskaffenheten, att man också bör taga den i beaktande, då det gäller att i dag söka utsträcka krigsvinsterna att gälla även för dem, som av en eller annan orsak av kriget haft en inkomst som kan betecknas såsom krigsvinst.

På grund av vad jag nu anfört, skall jag hos kammaren hemställa om bifall till herr Palmstiernas reservation.

Sedan herr talmannen nu åter övertagit ledningen av förhandlingarna, yttrade

Herr Tamm: Herr talman! Herr Jesperson sökte i sitt anförande lägga en synpunkt på denna fråga, som jag icke alls kan följa. Han sökte uppvisa att lantbruket hade på det hela taget icke någon högre vinst. Men då vill jag för min del påstå, att herr Palmstierna har alldeles rätt, när han säger, att finnes det icke någon högre vinst, så finns det heller ingenting att beskatta, så att i det avseendet är jag av alldeles samma uppfattning som herr Palmstierna.

När herr Berg i Staby däremot framhåller att följden av detta skulle bli, att orättvisor kunna uppstå, är jag fullkomligt ense med honom. Han påpekade, att de två sista årens förhållanden på jordbrukets område, de klimatologiska m. fl. varit sådana, att det icke lämpade sig att göra jämförelser mellan dem och det år, vars inkomst man avser att beskatta. Jag vill härtill lägga, att när man betänker vårt lands olikartade förhållanden, så blir det ju en himmelskriande orättvisa att med dessa år som grundval jämföra en jordbrukare i en del av landet med en jordbrukare i en annan del, ty det erinra vi oss nog alla, hur olika förhållandena varit, även om man blott håller sig inom södra Sverige under åren 1913 och 1914.

Herr Palmstierna sade, att det må vara svårt att bedöma, hur denna skatten skall uttagas, hur deklarationen skall bedömas, vad som är krigsvinst och vad som icke är det. Ja, det är just de svårigheterna, som äro så stora, att jag vågar påstå, att de knappast äro övervinnliga. Jag vill endast taga ett exempel. Med nuvarande deklarationsbestämmelser går det ju till så, att man skall meddela, hur

mycket man har försålt från en egendom. Således ingår däri även de inventarier, som under året äro försålda. Är det då rimligt att begära, att de inventarier, som försålts under ett visst år, kanske just det år som det här är fråga om, skola räknas med i den mervinst, som man kan få från jordbruket? Jag skulle vilja draga ut detta så långt, att jag frågar herrarna, skulle det vara rätt, om dessa stackars ägare till ladugårdar, där hela kreatursbesättningen på grund av fall av mul- och klövsjuka blivit nedslaktad och ägaren därför fått kontant ersättning av staten, skulle få deklarerera för denna ersättning såsom vinst för det året? Härpå svaras det naturligtvis nej, ty för sådana speciella fall måste, om fallet även ej räknas som realisation, särskilda åtgärder vidtagas. Men då frågar jag: om en jordbrukare i en av dåligt år hemsökt trakt, där han kanske icke kan få köpa kraftfoder, nödgats sälja ända till 50 % av sin kreatursbesättning, är icke det också ett undantagsfall, vartill man måste taga hänsyn?

Jag tror, att det är nödvändigt att taga tillräcklig hänsyn till att den ökade försäljning av särskilt levande inventarier, som ägde rum under förra året, många gånger fått vidtagas av nödtvång, och då jag icke kan se, att det finnes någon möjlighet med nuvarande förordning att i det hänseendet gå till väga med full och sträng rättvisa, så ställer jag mig av den anledningen fullständigt på samma sida som herr Berg i Staby.

D. v. s. att om det vore möjligt att få rättvisa i detta avseende, så skulle jag principiellt icke hava något att invända däremot, men jag påstår, att det är orätt, och tror, att, som herr finansministern nyss sade, det här skulle bli icke uppskattning och beskattning av krigskonjunkturvinst, utan här skulle bli en ytterst olika verkande beskattning av mervinsten.

Under sådana förhållanden kan jag, herr talman, icke annat än yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Berg i Staby: Herr talman! Jag har litet svårt att riktigt förstå innebörden av herr Palmstiernas yttrande, då han framhöll, att det icke kunde vara så noga med jämförelsetalet. Ja, men friherre Palmstierna, vi ska väl jämföra så, att vi få klart för oss, om det över huvud skall bli någon beskattning, vi måste sålunda undersöka, om det är fråga om någon merinkomst eller ej. Antag t. ex. att det gäller en inkomst av 10,000 kronor, som för något föregående år motsvarade 5,000 kronor, är det icke då av betydelse, mellan vilka år denna jämförelse anställles? Jo, säger han, men det behöver icke vara av betydelse, därför att det kommer an på, hurudan denna vinst är beskaffad, om den kan hänföras till krigskonjunkturvinst, ty det är detta som vi hava att avgöra. Ja, men jag tror, att det blir ytterst svårt att se till, vad som är krigskonjunkturvinst. Jag tror nämligen, att alla jordbruksprodukter som säljas måste betraktas som krigskonjunkturvinst. Ty annars skulle man endast komma till det resultatet, att en lantbrukare, som säljer ett tiotal hästar, som han förut inköpt, härigenom eventuellt kan komma att anses

Ang. förordning om krigskonjunkturskatt.
(Forts.)

ha gjort en krigskonjunkturvinst. Detta kan emellertid ej vara meningen. En lantbrukare däremot, som t. ex. haft svinskötsel redan förut, har ökat sin inkomst ganska betydligt. Är icke detta att hänföra till krigskonjunkturvinst, om man också kan säga, att det här icke är fråga om en extra inkomst? Således blir det nog så, som herr finansministern sade, att det blir i huvudsak en beskattning av merinkomster. Detta tror jag är alldeles riktigt, och det är också alldeles naturligt, då ju prisen på alla produkter stigit.

Herr finansministern nämnde, att det blott var ett ringa antal jordbrukare, som skulle komma att drabbas härav. Ja, jag skulle vilja därtill lägga, att jag tror, att det i många fall är de medelstora jordbrukarna, som i denna tid i realiteten gjort den största vinsten, och att de skulle i detta avseende gå fria, det anser jag i viss mån innebära en orättvisa, det kan jag ej låta bli att framhålla.

Herr finansministern yttrade vidare, att beskattning av skog såsom varande synnerligen krånglig också måste betraktas som mindre rättvis. Även av herr Palmstierna påpekades, hur invecklad denna skogsbeskattning är, och när herr Palmstierna kom till det resultatet, att skogsbeskattningen var förenad med stora svårigheter, så tycker jag verkligen att han bort komma till samma resultat som jag, nämligen att man icke borde gå med på förslaget härom, därför att beskattning av skog icke kan bli rättvis.

Herr Jönsson i Revinge: Herr K. G. Karlssons m. fl. reservation avser huvudsakligast, och har utgjort skälet för mig att ansluta mig till densamma, att göra det omöjligt för sågverksbolagen att slingra sig undan en del av krigskonjunkturbeskattningen. Dessa bolag ha, med förfatningens nuvarande lydelse, en utmärkt möjlighet, som de även begagna sig av, att komma undan denna beskattning genom att påföra råvaran från fastigheten mycket högt pris, varigenom följaktligen trävarubolagens vinst blir i samma mån minskad. Skatten är ju lagd som en *krigskonjunkturskatt*, och följaktligen är det inte på det sätt som vissa talare här gjort gällande, att, även om det realiserar under detta år en under många år sparad skog, så blir det endast beskattning för den delen av behållningen, som är verklig krigskonjunkturvinst.

Herr Pettersson i Bjälbo och även herr Tamm gjorde gällande, att, om man kunnat rättvist beräkna denna vinst, så skulle de kunnat gå med på den utvidgning, som föreslagits i reservationen. Jag ber då att få påpeka först och främst, att här gäller det endast personer, som ha minst 8,000 kronors inkomst och då 2,000 kronors krigskonjunkturvinst är det lägsta belopp som taxeras skall den som föregående år haft 8,000 kronors inkomst, ha *minst* 2,000 kronor högre inkomst än föregående år, innan skattskyldighet inträder och följaktligen kan man säga,

att skatten i de flesta fall börjar först vid 10,000 kronors inkomst. Härtill kommer att de, som uppföras i den längd, som av länsstyrelsen upprättats, bli underrättade och beredas tillfälle att till skattenämnden inkomma med förklaring, i vilken man naturligtvis bör göra sitt bästa att påvisa, vilken del av merinkomsten, som är att hänföra till krigskonjunkturvinst eller icke. Och man kan vara absolut övertygad, att de personer, som äro så pass välsituerade, att de hava så stor årlig inkomst, komma att i det fallet göra sitt bästa och anlita sakkunnigt biträde, för att utredningen skall bli så ingående som möjligt angående vad som är krigskonjunkturvinst eller icke. Ty med ledning av nuvarande deklaraionsformulär, som skall användas för större jordbrukare, så finnes ju — därom äro alla ense — ingen möjlighet att klara upp, vad som är krigskonjunkturvinst eller icke. Detta skulle man ju komma ifrån genom att på lämpligt sätt utarbetade formulär utsändas till de skattskyldiga, och jag tycker att finansdepartementet skulle kunna, om beslut nu bleve fattat i enlighet med reservationen, utarbeta formulär, som kunde vara dessa personer till ledning, då de skulle avgiva sina förklaringar. Därför tror jag inte, att det ställer sig så farligt med denna utvidgade bestämmelse, i all synnerhet när det endast är ett fåtal personer i god ekonomisk ställning, som skulle komma att beröras av densamma.

Jag har därför icke kunnat annat än ansluta mig till den reservation som blivit avgiven av herr K. G. Karlsson m. fl., och jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr J es person: Herr talman! Först några ord i anledning av vad herr Jönsson i Revinge anförde, att krigskonjunkturskatten icke skulle träffa andra än sådana, som hade minst 10,000 kronor inkomst, därför att inkomsten skulle vara 2,000 kronor högre än föregående år. Jag ber att få anmärka, att man kan komma till det resultatet, att denna skatt skall beräknas även ifråga om inkomst på endast 8,000 kronor, ty man kan ju ha haft 6,000 kronor föregående år. Således är den ståndpunkten bra litet hållbar.

Sedan ber jag att få vända mig dels mot friherre Palmstierna dels mot herr Tamm. Det förefaller mig mycket märkvärdigt, att de påstått, att jag skulle ha sagt att lantbruket icke haft några större inkomster. Det har jag icke sagt, tvärtom, jag har sagt, att lantbruket nog haft större inkomster, men de ha knappast i något fall gått över 10 % av det i lantbruksaffären nedlagda kapitalet. Detta innebär en väsentlig skillnad mot deras påstående. Således har jag icke velat förneka, att det kan vara en större inkomst här än föregående år, ty ett påstående i annan riktning skulle vara alldeles ohållbart. Men jag har också påpekat, att de föregående åren haft att visa särskilt låga inkomster för jordbruket. Sedan vill jag också betona, att lant-

Ang. förordning om krigskonjunkturskatt.

(Forts.)

Ang. förordning om krigskonjunkturskatt.
(Forts.)

bruket har ju fått giva avsevärda avgälder genom bestämmelserna om maximipris, kompensationsavgifter, hästexportavgifter m. m., som medföra mycket stora utgifter, i förhållande till den inkomst jordbruket haft. Därför kan jag icke finna annat än att det är väl berättigat, att jordbruket slipper från denna särskilda beskattning.

Friherre Palmstierna framhöll, att man vid bestämmandet av merinkomsten uteslutande hade taga hänsyn till de högre priser, som gällt för lantmannaprodukter under det sista året. Jag undrar, om detta är riktigt, ty det är att märka, att det också varit högre priser på allt, som lantmännen behövt köpa, konstgödning, fodervaror etc. Att enbart lägga till grund för beräkningarna de högre försäljningspriserna på lantbruksprodukter leder sålunda självfallet till oriktigt resultat.

Samme talare gjorde också gällande, att margarinindustrien fått vidkännas ökade avgifter, och han påvisade, att en enda margarinfabrik kunnat få betala i krigskonjunkturskatt över 100,000 kronor. Men detta ger vid handen, att ifrågavarande industri haft en vinst på i densamma nedlagda kapitalet, som är avsevärt högre än vad jordbruket kunnat uppvisa.

På nu anförda skäl ber jag att få vidhålla mitt föregående yrkande.

Herr S a n d l e r: Med anledning av föregående anförande ber jag att få uttrycka min förvåning över att herr Jespersen icke framställt yrkande om att 1 § skulle erhålla följande lydelse: »För vinst, uppkommen genom det av nuvarande krigstillstånd framkallade läget, skall — — — till staten erläggas krigskonjunkturskatt enligt bestämmelserna i denna förordning, dock att skattskyldighet icke äger rum för jordbrukare.»

Detta skulle vara ett konsekvent resultat av hans argumentering. För min del har jag icke kunnat godkänna, att ett sådant undantag göres för en särskild näring, och jag ber därför att få yrka bifall till den av herr K. G. Karlsson avgivna reservationen.

Efter det överläggningen härmed förklarats avslutad, gav herr talmannen propositioner dels på godkännande av förevarande paragraf i dess av utskottet föreslagna lydelse, dels ock på godkännande av paragrafen med den avfattning, som föreslagits i den av herr K. G. Karlsson m. fl. avgivna reservationen; och fann herr talmannen den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Jespersen, i anledning varav nu uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaran godkänner 2 § i bevillningsutskottets förevarande förslag till förordning om krigskonjunkturskatt i den lydelse, som föreslagits i den av herr K. G. Karlsson m. fl. avgivna reservationen, röstar

Ja:

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Ang. förordning om krigskonjunkturskatt.

(Forts.)

Vinner Nej, har kammaren godkänt nämnda § i dess av utskottet föreslagna lydelse.

Voteringen utvisade 122 ja mot 74 nej, vadan kammaren godkändt paragrafen i den lydelse, som föreslagits i den av herr K. G. Karlsson m. fl. avgivna reservationen.

3 §.

Godkändes.

Enligt utskottets förslag skulle 4 § lyda sålunda:

4 §.

För taxering till krigskonjunkturskatt beräknas inkomst av varje inkomstkälla för sig och till det belopp, varmed den vid stadgad deklaration om inkomst och förmögenhet bör angivas under litt. C och D i deklarationsformuläret, dock att inkomst under C I beräknas allenast till den del, som utgör tantième.

Vid taxeringen skall hänsyn tagas till särskilda, under nyssberörda litt. icke gjorda avdrag för värdeminskning, så vitt de beröra hithörande inkomst, men däremot icke till de i deklarationsformuläret omförmälda allmänna avdragen i vidare mån än att från inkomst, som uppstått på grund av det genom krigstillståndet framkallade läget, avdrag får ske för förlust, som uppkommit å annat företag för utnyttjande av samma läge.

Därest icke kan utrönas, med vilket belopp inkomst, som här avses, ingår i det till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet, skall nämnda inkomst upptagas till det belopp, som den med ledning av den skattskyldiges deklaration och andra handlingar kan beräknas hava utgjort.

Om skyldighet att avgiva särskilda deklarationer och uppgifter till ledning vid taxering av tantième stadgas i 21 §.

Herr K. G. Karlsson m. fl. hade uti sin förenämnda reservation hemställt om följande lydelse av paragrafen:

4 §.

För taxering till krigskonjunkturskatt beräknas inkomst av varje inkomstkälla för sig och till det belopp, varmed den vid stadgad deklaration om inkomst och förmögenhet bör angivas under litt. A, C och D i deklarationsformuläret, dock att inkomst under C I beräknas allenast till den del, som utgör tantième.

Vid taxeringen — — — — — i 21 §.

Ang. förord-
ning om
krigskonjunk-
turskatt.
(Forts.)

Paragrafen föredrogs; och yttrade därvid:

Herr Palmstierna: I konsekvens med det förut fattade beslutet ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr Jesperson: Jag ber fortfarande få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen härmed förklarats avslutad samt herr talmannen framställt propositioner å de därunder förekomna yrkandena, godkände kammaren paragrafen i den avfattning, som föreslagits i den av herr K. G. Karlsson m. fl. angivna reservationen.

5—7 §§.

Godkändes.

8 §.

Kungl. Maj:t hade föreslagit att paragrafen skulle lyda sålunda:

8 §.

Krigskonjunkturskatt beräknas enligt denna

Tariff.

Beskattningsbar merinkomst. Kronor.	Procenttal.	Skattebelopp. Kronor.	Ökning för varje fullt hundredal kronor, som faller mellan de i kol. 1 angivna inkomst- beloppen. Kronor.
2,000	12	240	13
20,000	13	2,600	15
40,000	14	5,600	16
80,000	15	12,000	17
160,000	16	25,600	19
240,000	17	40,800	21
320,000	—	—	—

För merinkomst, som uppgår till 320,000 kronor eller därutöver, utgör skatten 18 kronor för varje fulla 100 kronor.

I utskottets förslag hade åt paragrafen givits följande lydelse:

8 §.

Krigskonjunkturskatt beräknas enligt denna

Tariff.

Beskattningsbar merinkomst.	Procenttal.	Skattebelopp. Kronor.	Ökning för varje hundredtal kronor, som faller mellan de i kol. 1 angivna inkomst- beloppen. Kronor.
Kronor.		Kronor.	
2,000	12	240	13
20,000	13	2,600	15
40,000	14	5,600	17
60,000	15	9,000	19
80,000	16	12,800	21
100,000	17	17,000	20
150,000	18	27,000	22
200,000	19	38,000	24
250,000	20	50,000	26
300,000	21	63,000	28
350,000	22	77,000	30
400,000	23	92,000	32
450,000	24	108,000	34
500,000	—	—	—

Ang. förordning om krigskonjunkturskatt.
(Forts.)

För merinkomst, som uppgår till 500,000 kronor eller därutöver, utgör skatten 25 kronor för varje fulla 100 kronor.

I sin ovanberörda reservation hade friherre *Beck-Friis m. fl.* yrkat, att förevarande paragraf måtte godkännas sådan densamma avfattats i Kungl. Maj:ts proposition.

Sedan paragrafen föredragits yttrade

Herr von Hofsten: Vid denna paragraf har undertecknad med flera avgivit en reservation och jag ber nu att i korthet få ange skälen härtill.

Enligt den kungl. propositionen skulle för merinkomst, som uppgår till 320,000 kronor eller därutöver, skatten utgöra 18 procent. Utskottet har höjt beloppet till 500,000 kronor, och skulle härför utgå i skatt 25 procent. Man kan icke förneka, att det finnes en hel del enskilda personer, som i dessa tider hastigt och utan större arbete skapat sig stor förmögenhet genom det av krigstillståndet framkallade läget, och jag vill icke bestrida, att de lämpligen skulle kunna beskattas intill 25 procent av vinsten, men denna skatt skulle ock drabba industrier med relativt stort aktiekapital, vilka redan hårt drabbas av progressiv skatt. Man måste taga hänsyn till skattebördan i dess helhet, och man förgäter lätt, att vi ha det skarpaste progressiva skattesystem, som över huvud taget finnes. Vi böra därför gå fram med varsamhet på detta område. Det är emellertid ett särskilt skäl, som talar för bibehållande av den av

Ang. förord-
ning om
krigsconjunk-
turskatt.
(Forts.)

Kungl. Maj:t föreslagna skatteskalen, nämligen följande: År 1915 antog riksdagen en lag om krigskonjunkturbeskattningslag att gälla för 1915 och 1916. Genom den nu här framlagda nya lagen om krigskonjunkturbeskattningslag upphäves visserligen fjol-årets förordning, men Kungl. Maj:t har dock bibehållit samma skatteskala, som då bestämdes. Det synes då ganska olämpligt att, som utskottet föreslagit, ändra en skatteskala, som sålunda genom fjolårets beslut blivit fastställd att gälla för det löpande året. Jag tänker mig, att såväl enskilda personer som i synnerhet industriföretag inrättat sig efter denna skatteskala, som de sålunda tagit för givet skola gälla jämväl för detta år. De kunna ha avsatt medel för ändamålet etc. och det må därför vara rätt så olämpligt att från den synpunkten rubba en redan fastställd skatteskala.

Jag ber på dessa skäl, herr talman, att få yrka bifall till 8 § i den lydelse densamma erhållit i Kungl. Maj:ts förslag.

Häruti instämde herrar *Jeansson* i Kalmar och *Jonsson* i Hökhult.

Vidare anförde

Herr *Palmstierna*: Då utskottet höjt det av Kungl. Maj:t föreslagna maximibeloppet, 320,000 kronor till 500,000 kronor och i samband därmed omarbetat skatteskalan, anser jag, att utskottet härför haft starka skäl. Också hava, som kammaren finner, de liberala och socialdemokratiska ledamöterna förenat sig om denna linje, vilken ock blev utskottets beslut.

Nu framhöll den föregående ärade talaren, att vi icke borde för det löpande året ändra den en gång fastställda skatteskalan, särskilt därför att åtskilliga bolag inrättat sig efter densamma. Jag vill häremot erinra, att Kungl. Maj:ts förslag kanske innebär en ännu mera kännbar förändring, i det att häri stadgats skattskyldighet för den inkomst, som överstiger 8,000 kronor.

Då man inom första kammaren androg samma synpunkter, som herr von Hofsten här velat göra gällande, lämnade man likaledes obeaktat, att Kungl. Maj:t i sitt förslag redan brutit med den principen att ej ändra skatteskalan för det löpande året.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Med herr *Palmstierna* förenade sig herr *Källman*.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Efter av herr talmannen givna propositioner å de yrkanden, som därunder framkommit, blev utskottets förslag till lydelse av paragrafen av kammaren godkänd.

Återstående delar av författningsförslaget, som med kammarens medgivande nu på en gång föredrogos, godkändes.

Utskottets hemställan förklarades vara besvarad genom kammarens beslut i fråga om författningsförslaget.

*Ang. förordning om krigskonjunkturskatt.
(Forts.)*

Punkterna 2:o) och 3:o).

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 7.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget bevillningsutskottets betänkande, nr 38, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ersättning till tobaksgrossister och hos dem anställda personer med anledning av införandet av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket dels ock i ämnet väckta motioner.

Ang. ersättning till tobaksgrossister m. fl. till följd av tobaksmonopolens införande.

Punkten 1) föredrogs, varefter ordet begärdes av

Herr *Lithander*, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Jag har vid detta betänkande avgivit en reservation och det icke på den grund, att jag icke har ansett, att ett bifall till Kungl. Maj:ts proposition i överensstämmelse med betänkandet innebär ett avsevärt tillmötesgående mot de yrkesidkare, det här gäller, utan därför, att det enligt mitt förmenande hade varit önskligt, att betänkandet även hade innehållit någonting, som kunnat giva några förhoppningar åt dem, som trots dessa åtgärder ännu förbliva ställda utan ersättningsmöjligheter.

Såväl bevillningsutskottets betänkande som hela denna proposition vittna ju om en önskan att göra rätt åt dem, som härvidlag bli lidande, och därför synes det mig, att det icke bör finnas några principiella skäl emot att även i de fall, som icke omfattas av detta utlåtande, så göra i fortsättningen. Jag har emellertid velat peka på detta.

Det finnes nämligen på olika orter inom riket en del större firmor, som drivit en avsevärd rörelse inom tobaksbranschen, vilkas omsättning är av den beskaffenhet att de falla för olika bestämmelser i ersättningsförordningen, och följaktligen få de ingenting. Det är dessa fall, som i visst avseende äro rätt upprörande och beklagliga. Jag känner t. ex. en firma, en fäderneärvd affär, övertagen för ett tjugufemtal år sedan, åt vilken en person ägnat hela sin verksamhet. Nu övertar staten engrosverksamheten, men innehavaren är ställd utanför ersättningsmöjlighet. Det finnes även andra, som bliva lidande, ty bestämmelserna drabba mycket ojämnt och orätt.

Jag har genom protokollet härmed velat rikta en vädjan till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet att han ville välvilligt beakta de framställningar, som framkommit och alldeles säkert framkomma från dem, som på detta sätt blivit ställda utanför, när nu staten övertar engrosrörelsen. Jag skulle även önska till hans välvilja rekommendera några, som icke direkt beröras i denna proposi-

Ang. ersättning
till tobaks-
grossister m. fl.
till följd av
tobaksmonopo-
lets införande.

(Forts.)

tion och i detta betänkande, men som dock ävenledes icke blivit ihågkomna. Det finnes nämligen agenter i råvarutobakshandeln och hos råvarutobakshandlare anställda biträden, som blivit avglömda, och jag vill vädja till herr finansministern att de skola få sin ersättning, om det också icke kan bli va år, så dock ett kommande år.

Med dessa ord, herr talman, har jag velat låta denna fråga åtföljas vid behandlingen i kammaren och har i övrigt intet yrkande att göra.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkten 2).

Utskottets i denna punkt gjorda hemställan blev jämväl av kammaren bifallen.

§ 8.

Ang. utvidgad
rätt till er-
sättning i vissa
fall till följd
av tobaks-
monopolets in-
förande.

Slutligen föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 39, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om utvidgad rätt till ersättning i vissa fall i anledning av införandet av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket, dels ock en i ämnet väckt motion. Därvid anförde

Herr *L i t h a n d e r*: Herr talman, mina herrar! Även vid detta betänkande har jag fäst en reservation, och den är tillkommen därför, att utskottet avstyrkt en av mig avgiven motion, avseende att giva rättvisa åt en grupp av personer, nämligen handelsresandena inom tobaksbranschen, som icke blivit tillgodosedda såsom man av frågans föregående behandling haft anledning att vänta. Utskottet säger här, att de skäl, som anförts för bifall till motionen, varit föremål för prövning av sakkunniga. Detta framhålles såsom tillräckligt skäl för avslag.

Men utskottet nämner icke, att vid de sakkunnigas utlåtande var fogad en reservation till förmån för just det, som yrkats i min motion, och icke heller nämnes någonting om, att kommerskollegium, som även haft att uttala sig i denna fråga, i denna punkt ingalunda ställt sig avisande utan tvärtom uttalat, att det vore tvivel underkastat, huruvida icke här en annan ersättning borde förekomma än den, som man slutligen stannat vid. Utskottet säger sig hava funnit skälen fullt övertygande, men jag har svårt att förstå, huru utskottet kunnat komma till denna uppfattning, för så vitt man verkligen grundligt satt sig in i och studerat dessa handlingar.

Handelsresandena räknades i enlighet med den första kungl. propositionen till de yrkesutbildade. När sedan monopolet kom till, visste man, att dessa skulle beskäras i sina inkomstmöjligheter. Man gav dem därför hälften av den ersättning — fem års medelinkomst — som utgår för de yrkesutbildade, d. v. s. 2¹/₂ års medelinkomst, och man antog, att den övriga hälften skulle de ha i form av fri närings-

utövning. Då synes det följa som en given konsekvens, att när nu staten övertar driften och alltså de möjligheter, som man räknat med, icke längre äro för handen, bör också staten giva full gottgörelse och alltså bevilja dem ersättning för de återstående 2 1/2 årens medelinkomst.

Ang. utvidgad rätt till ersättning i vissa fall till följd av tobaksmonopolets införande.

(Forts.)

Man har velat göra gällande, att handelsresandena icke skulle vara yrkesutbildade, men då ber jag att få hänvisa till den kungl. förordningen. Där är i § 9 upptaget under punkt d) *handelsresande eller platsförsäljare i tobaksvaror* och i motsats därtill under punkt e) *personer, utan att vara inom tobakshandlingen yrkesutbildade*. Det framgår ju alldeles tydligt och klart, att handelsresandena betraktats och realiter äro yrkesutbildade. Nu begär jag endast, att man skall handla i enlighet med detta.

Jag kan vidare nämna, att i en skrivelse, som dessa personer inlämnat till Kungl. Maj:t den 4 december 1915 säges det: »Att handelsresande och platsförsäljare icke blott äro, utan jämväl av lagen betraktas såsom yrkesutbildade, framgår av en jämförelse mellan 9 § 1 mom. punkterna d) och e) i anförda nådiga förordning», alltså just de punkter, som jag nyss uppläst. Jag vill tillägga, att denna skrivelse är avfattad av en synnerligen framstående och på området särskilt sakkunnig jurist.

Ja, skälen härtill ha så utförligt framlagts i motionen, att det, då bevillningsutskottet icke velat taga hänsyn till dem, torde vara lönlöst att nu vid denna sena timme försöka övertyga kammaren eller ens förmå kammaren att ingå på en prövning av detaljerna. Det är heller icke min mening att därmed trötta kammaren. Men jag har då denna fråga nu är före, velat säga, att dessa personer givetvis icke kunna vara nöjda med att bli behandlade på detta sätt. Och jag är säker på att det vid en noggrann prövning skall visa sig, att detta icke heller är i överensstämmelse med det sätt, på vilket staten bör handla. Min avsikt är även i detta fall att genom protokollet rikta en vädjan till regeringen och särskilt till herr finansministern, att han ville söka skaffa rättvisa åt dem, som härvidlag icke blivit tillgodosedda så som sig bör.

Jag har, herr talman, med dessa ord till protokollet icke velat göra något yrkande, i förhoppning, att även här i alla fall till ett kommande år full rättvisa må skipas.

Herr Nilsson i Kristianstad: Herr talman, mina herrar! Den föregående ärade talaren gjorde ju intet yrkande, och det kunde därför var onödigt att ytterligare upptaga tiden. Men då jag deltagit i handlingen av denna fråga, vill jag kort och gott såsom en motvikt till hans vädjanden till protokollet uttala den uppfattningen, att man såväl inom utskottet som bland dem, som haft hand om tobaksmonopolets organisation och genomförande, sökt i största möjliga grad taga hänsyn till vad rättvisa och billighet kräver. Men det är nog så, att herr Lithander och undertecknad ha avsevärt olika mening om vad rättvisa i detta fall innebär. Jag tror för min del, att om man skall taga detta ord i samma betydelse som herr Lithander, det torde

*Ang. utvidgad
rätt till ersättning i vissa fall till följd av tobaksmonopolets införande.
(Forts.)*

dröja länge, innan kammaren blir fri från motioner och yrkanden i denna sak. Såsom saken nu ligger, tror jag, att kammaren är glad att icke längre behöva fortsätta med dessa frågor om ersättning i större eller mindre grad åt olika ersättningstagare. Det är möjligt, att i en kommande tid, när man fått en överblick över hela resultatet av denna sak, en revision kan komma att verkställas. Men att fortsätta på detta sätt med att år efter år genom motioner riva upp den ena detaljen efter den andra, det tycker jag för min del är långt ifrån lämpligt. Jag hemställer hövligt till motionären att besinna, att det icke är alltid man vinner bara genom att vara envis och ihärdig. Många gånger kan man vinna, även om dessa egenskaper icke komma till synes.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 9.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 193, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i avlöningsreglementet för tjänstemän vid statens järnvägar m. m. samt en i ärendet väckt motion;

nr 194, i anledning av väckt motion om åvägabringande av utredning angående en för stora fartyg användbar farled mellan Baggensfjärden och Lilla Värtan m. m.;

nr 196, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser för lån från fonden för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri; och

nr 197, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfälligt lönetillägg åt viss personal av lägre grad vid statens järnvägar jämte i ärendet väckta motioner; samt

från lagutskottet:

nr 201, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om expropriation m. m. dels ock i anledning därav väckta motioner;

nr 202, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förfogande över viss egendom vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga av krig föranledda förhållanden;

nr 203, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av § 2 mom. 1 och 2, § 5 mom. 3 och 4, § 6 mom. 1 och 4, § 7, § 8 mom. 1 samt §§ 9—11 i lagen den 24 maj 1895 angående skyldighet för kommuner och enskilda att fullgöra rekvisitioner för krigsmaktens behov; och

nr 204, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt

fartyg mellan utrikes orter samt lag om utsträckt tillämpning av lagen den 6 mars 1916 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av svenskt fartyg eller andel däri samt mot tidsbefraktning av fartyg, dels ock en i ämnet väckt motion.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4,51 e. m. för att åter sammanträda kl. 8,30 e. m., då enligt utfärdat anslag detta plenum komme att fortsättas.

In fidem
Per Cronvall.
